

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จังหวัดจันทบุรี

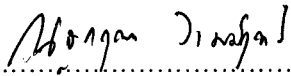
บุญญรัตน์ กองอรรถ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
กรกฎาคม 2562
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ บุญญรัตน์ กองอรรถ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

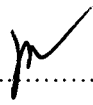
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

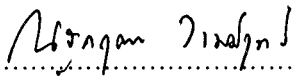

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)

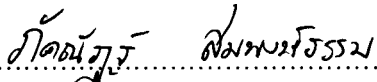

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(นาวาอากาศโท ดร.โชติ จันทร์วัง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)

..... กรรมการ
(ดร.ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์)

.....กรรมการ
(ดร.ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภายู ชีระวิชิตระกุล)

วันที่ 14 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2562

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้แนวคิด คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนช่วยเหลือในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้รับทราบแนวทางในการศึกษาวิจัย และการเขียนวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์และความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัย และขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชา วัฒนและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นอย่างสูงที่ให้คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องตอบแทนพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนท่านผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี และทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาในการทำวิจัยนี้ จนประสบความสำเร็จด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาบุญการีของผู้ศึกษาค้นคว้า คณาจารย์ทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังแห่งการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้ศึกษา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้เอ่ยนาม ณ ที่นี้

บุญญรัตน์ กองอรรถ

55920419: สาขาวิชา: วิจัย วัตถุประสงค์และสถิติการศึกษา; วท.ม. (วิจัย วัตถุประสงค์และสถิติการศึกษา)

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต/ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

บุญญรัตน์ กองอรรถ: เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี (THE CONFIRMATORY ANALYSIS OF LIFE SKILLS AMONG UPPER SECONDARY STUDENTS IN CHANTHABURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: พงศ์เทพ จิระโร, ค.ศ., ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์, ปร.ด. 106 หน้า. ปี พ.ศ. 2562.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี และ 2) ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2561 รวมนักเรียนทั้งสิ้น 617 คน ซึ่งแบ่งตามเพศได้เพศชายจำนวน 239 คน เพศหญิงจำนวน 378 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี แบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 27 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .92 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยาย และสถิติเชิงอ้างอิง ซึ่งประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง โดยโปรแกรม Lisrel 8.72

ผลการวิจัยพบว่า

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.86, 0.92, 0.87 และ 0.89 ตามลำดับ

2. โมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิสูจน์ได้จากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($X^2 = 540.51$, $df = 274$, $X^2/df = 1.97$, $p = 0.000$, $CFI = 1.00$, $GFI = 0.94$, $AGFI = 0.92$, $RMSEA = 0.04$)

55920419: MAJOR: (EDUCATIONAL RESEARCH, MEASUREMENT AND STATISTICS;
M.Sc. (EDUCATIONAL RESEARCH, MEASUREMENT AND STATISTICS)

KEYWORDS: LIFE SKILLS/SECONDARY STUDENTS/CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS

BOONYARAT GONGAUT: THE CONFIRMATORY ANALYSIS OF LIFE SKILLS
AMONG UPPER SECONDARY STUDENTS IN CHANTHABURI PROVINCE. ADVISORY
COMMITTEE: PONGTHEB JIRARO, Ph.D., NATKRITA NGAMMEERITH, Ph.D. 106 P. 2019.

The objectives of this research were 1) to study life skills of upper secondary students in Chanthaburi province, and 2) to test a construct validity of life skills of upper secondary students in Chanthaburi province model.

The research sample consisted of secondary students in Chanthaburi province . The sample was studying the 2018. Simple random sampling was used to identify 617 samples 239 were males and 378 were females. The research instrument was a five – point – rating - scale questionnaire to assess life skills among upper secondary students in Chanthaburi province. The questionnaire contains 27 items and its reliability value of .92. Data was analyzed using descriptive statistics (e.g., Mean, SD, skewness, kurtosis) and Pearson's correlation by employing SPSS and second order confirmatory factor analysis by Lisrel 8.72.

The research were as follows:

1. The disclosed of the second order confirmatory factor analyses of life skills of upper secondary students in Chanthaburi province model consists 4 factors, i.e. awareness and self-esteem and others skills, analytical thinking / decisions / creative problem solving skills, emotion & stress management skills and building relationship with others skills. The factor loadings were 0.86, 0.92, 0.87 and 0.89 respectively.

2. The life skills of upper secondary students in Chanthaburi province model was fit to the empirical data. ($X^2 = 540.51$, $df = 274$, $X^2/df = 1.97$, $p = 0.000$, $CFI = 1.00$, $GFI = 0.94$, $AGFI = 0.92$, $RMSEA = 0.04$)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
กรอบแนวความคิดการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ตอนที่ 1 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต.....	9
ตอนที่ 2 หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทักษะชีวิต.....	23
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน.....	39
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
ความหมายและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์.....	55
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม.....	57
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี.....	58
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
สรุปผลการวิจัย	77
อภิปรายผลการวิจัย.....	80
ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก	93
ภาคผนวก ข	95
ภาคผนวก ค	101
ภาคผนวก ง	103
ภาคผนวก จ	105
ประวัติย่อของผู้วิจัย	106

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1	16
2-2	22
2-3	32
4-1	57
4-2	58
4-3	59
4-4	60
4-5	61
4-6	62
4-7	63
4-8	63
4-9	64
4-10	64
4-11	66
4-12	68

สารบัญญัตราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4-13	ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสี่องค์ประกอบทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น.....	69
4-14	ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง องค์ประกอบทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ องค์ประกอบทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด และองค์ประกอบทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น.....	72
ค-1	ผลการพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	102
ง-1	ผลการพิจารณาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามรายชื่อและค่าความเชื่อมั่นของทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	104

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
3-1 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	53
4-1 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านทักษะ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง.....	65
4-2 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	67
4-3 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านทักษะการจัดการ อารมณ์และความเครียด.....	68
4-4 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านทักษะการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น.....	70
4-5 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของ 4 องค์ประกอบ ก่อนปรับโมเดล.....	71
4-6 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของ 4 องค์ประกอบ หลังปรับโมเดล.....	75

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในยุคที่ก้าวสู่ Thailand 4.0 รัฐบาลกำหนดให้เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ที่เปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมใหม่ เป็นยุคของความเร็วในการติดต่อสื่อสารหรือข้อมูลผ่านทางสื่อดิจิทัลที่มีความล้ำสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลให้สังคมมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม อันเนื่องมาจากการสื่อสารที่สะดวกและเข้าถึงได้ง่าย จากการหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มบุคคลในสังคมต้องทำการตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณ ทำให้สภาพสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างมากส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่นักเรียนสามารถเข้าถึงความรู้ทั้งในด้านบวกที่มีประโยชน์ และในด้านลบที่อาจพาไปในทางที่ผิดได้ จึงเกิดความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษานักเรียนว่า จะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนจากสถาบันการศึกษาเป็นอันดับหนึ่ง เพื่อชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง เหมาะสม สามารถเผชิญกับสิ่งชั่วร้ายหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รอบตัว อาทิ ปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกมส์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี อาจส่งผลให้มีปัญหาทางอารมณ์ ใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญ เนื่องจากเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน และมีหน้าที่ในการให้ความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและความรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม จึงต้องทำหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้นักเรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกัน ให้รอดพ้นจากการครอบงำ ความคิดของสื่อ เทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเด็กและเยาวชน ต้องพัฒนาคุณลักษณะหลาย ๆ อย่างพร้อมเพียงกัน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) ซึ่งให้เห็นว่าจากการที่ประเทศไทยเคลื่อนตัวสู่ยุค 4.0 ส่งผลให้การพัฒนาเด็ก และเยาวชนไทย กำลังเผชิญกับภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะสถานการณ์ด้านการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของประชากร โดยตรง หากปล่อยให้สภาพการณ์นี้ดำเนินต่อไป การสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพในการนำพาประเทศไปเผชิญกับความท้าทายดังกล่าวจะเป็นไปได้ยาก ทุกภาคส่วนต้องสร้างความร่วมมือ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องหาทางออกและแนวทางแก้ไข ให้เกิดการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยที่เป็นทุนมนุษย์ของประเทศอย่างจริงจัง จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จำเป็นสำหรับสถาบัน

การศึกษาต้องมุ่งไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้เป็นแกนนำหรือศูนย์กลางการสร้าง
 สุขภาพพร้อมๆ กับการพัฒนาทางการศึกษา พัฒนาหลักสูตรให้หลากหลายสอดคล้องกับ
 พัฒนาการทางสมอง ฝึกให้เด็กได้คิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีการเรียนรู้ร่วมกันจาก
 วิชาการและประสบการณ์จริงที่บูรณาการเรื่อง ศิลปกรรม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีการ
 จัดระบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องสภาพภูมิสังคม และนำไปสู่การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (รมณภัทร
 กตตน์วงศ์กร, 2557)

ทักษะชีวิต เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและการตัดสินใจเลือก
 ทางเดินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคม
 ปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความสามารถที่จะเผชิญ
 กับสิ่งท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวอย่าง
 เหมาะสมและมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง (ดร.พร มณีวรรณ, 2555) ดังนั้น ทักษะชีวิตจึงเป็นอีก
 ทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมที่สลับซับซ้อนในยุคปัจจุบัน
 และเป็นทักษะที่จะช่วยส่งเสริม ตลอดจนช่วยเป็นภูมิคุ้มกันในชีวิต ที่จะเข้ามาคุกคามชีวิตของแต่ละ
 ละบุคคล นอกจากนั้น ยังเป็นทักษะที่จะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตนเองให้สามารถเข้ากับ
 สิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยในการเสริมสร้างการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น
 จะเป็นด้านส่วนตัว ครอบครัว สังคม และกลุ่มเพื่อน ตลอดจนการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ให้มี
 ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (สกล วรรณศิริ, 2550)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) มีนโยบายและเป้าหมายการพัฒนา
 คุณภาพผู้เรียน ในด้านความรู้ทางด้านวิชาการ ความสามารถในการสื่อสาร และทักษะ ตลอดจน
 คุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร และมีภูมิคุ้มกัน
 การดำเนินชีวิต นักเรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่
 เปลี่ยนแปลง และท้าทาย ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิดและการตัดสินใจที่เหมาะสม จึงจะสามารถอยู่ใน
 สังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข จึงกำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาและเสริมสร้างทักษะ
 ชีวิตให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและ
 แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดี
 กับผู้อื่น (ชนัดต์กานต์ ศรีเฉลียว และคณะ, 2560) เพราะฉะนั้นการที่จะทำให้นักเรียนมีทักษะที่
 พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิต ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตแบบบูรณาการในกลุ่มสาระ
 การเรียนรู้ต่างๆ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 ที่ให้ผู้เรียนเกิดการ
 เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การมีทักษะชีวิตตามความคาดหวังของหลักสูตรตามช่วงวัยใน
 แต่ละชั้นปี การ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตให้เกิด

กับนักเรียน โดยได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน, 2561)ที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชน ในสภาพสังคม
ปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าใน
ตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ที่ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และ
ความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

จากการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านมา
สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้
สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ผู้เรียนไม่สามารถนำ
ความรู้ไปเพิ่มทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต ให้สามารถเผชิญกับปัญหาสังคมที่
ซับซ้อน ที่มาพร้อมกับความทันสมัยของเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนา
คุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนศักดิ์กานต์ ศรีเฉลียว และคณะ (2560) พบว่า การพัฒนา
ทักษะชีวิตของนักเรียน ในด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์อยู่
ในเกณฑ์ไม่น่าพอใจ ทำให้นักเรียนมีปัญหา สับสนในการคิดและตัดสินใจที่จะเลือกแสดงพฤติกรรม
ที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวันให้เป็น ไปอย่างสร้างสรรค์ เห็นควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนา
โดยการปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนั้น
สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างผู้เรียน
โดยคำนึงถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้น ต้องเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็น
กิจกรรมสนองความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
เป็นสำคัญ การแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกด้านทุกประเภทจะต้องรู้สภาพปัญหา แนว
ทางการแก้ปัญหา มีกรอบการประเมินเพื่อกำหนดแนวทาง การประเมินว่าจะประเมินอะไร มี
รูปแบบการประเมินอย่างไร ในการกำหนดกรอบการประเมินจะต้องพิจารณาถึงเป้าหมาย หรือ
มาตรฐานที่ระบุความต้องการพัฒนามีตัวบ่งชี้ระบุถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน แต่ละเรื่องให้
ชัดเจนที่จะทำให้การประเมินเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาในสิ่งที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
ยิ่งขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ
พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนจะต้องรู้องค์ประกอบสำคัญของทักษะการดำเนินชีวิตของผู้เรียนใน
แต่ละวัย ที่จะทำให้การพัฒนาผู้เรียน ได้มีคุณลักษณะและพฤติกรรมตามที่หลักสูตรกำหนดได้อย่าง
เหมาะสม (Botvin, 2006)

ผู้วิจัยในฐานะครูสอนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา รับผิดชอบในการจัดการศึกษา
ช่วงชั้นที่ 4 ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ส่วนมากจะมีอายุระหว่าง 15-18 ปี และอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะ
ถูกชักจูงให้ประพฤติดังง่าย เช่น ปัญหายาเสพติด การก่ออาชญากรรม การประพฤติดนิน

เหมาะสมทั้งทางด้านการแสดงกิริยาจา การแสดงออกทางเพศเกินวัยและวุฒิภาวะ และปัญหาทางเพศสัมพันธ์ ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคมจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง สภาพครอบครัวที่แตกแยก และสัมพันธ์สภาพภายในครอบครัวลดน้อยลง นักเรียนจึงขาดภูมิคุ้มกันที่ดี รวมทั้งในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสนเทศต่างๆ เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ติดต่อกัน ได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว มีทั้งข้อมูลที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของไทย การที่นักเรียนไม่มีภูมิคุ้มกันหรือมีทักษะในการดูแลป้องกันตนเองให้รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลกกับความเหมาะสมของตนเองในสังคมไทย จึงเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน กล่าวคือ ปัญหาหนึ่งอาจนำไปสู่อีกปัญหาหนึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมที่ดำเนินชีวิตร่วมกัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี ได้ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยจัดประสบการณ์และฝึกทักษะด้านต่างๆ ให้มีความพร้อมทั้งทางกาย ทางจิตใจหรือทางอารมณ์ ทางสังคม และสติปัญญา เพื่อปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมของตนเองให้อยู่รอดท่ามกลางความเสี่ยงที่จะถูกชักจูงให้ประพฤติดิได้ยากขึ้น และเพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการเมือง เห็นได้จากจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ลาออกระหว่างการศึกษามีจำนวน 3.72 % (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17, 2561)

ด้วยเหตุและผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะการตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งผลการศึกษาค้นนี้น่าจะมีประโยชน์สำหรับการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้มีทักษะในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติกำหนดต่อไป

คำถามการวิจัย

ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบใดหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อตรวจสอบความตรงเชิง โครงสร้าง โมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

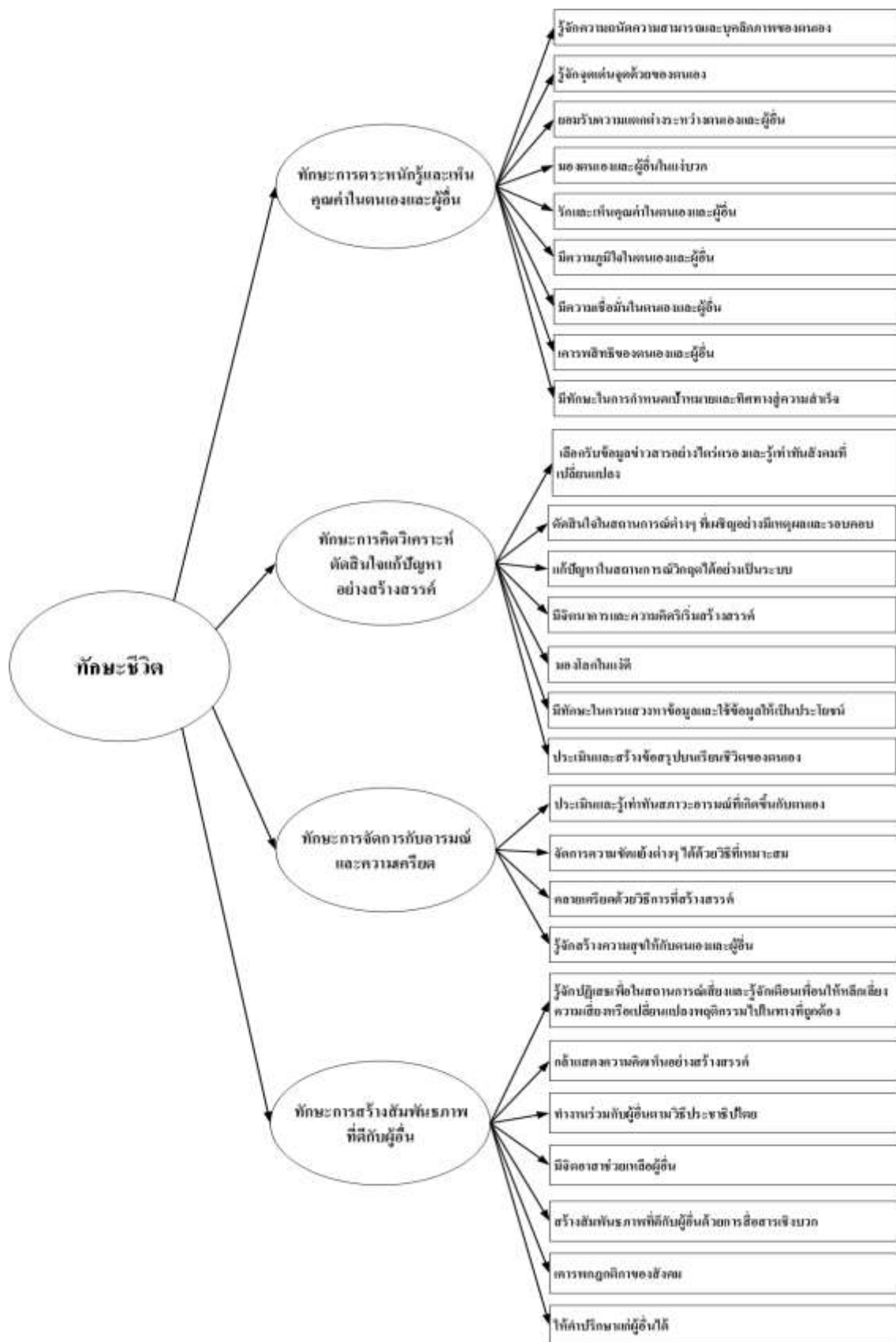
โมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรีประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. ทักษะการคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
3. ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด
4. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดเรื่อง ทักษะชีวิตและการพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , 2561) ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ คือ ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ได้แก่ รู้จักความถนัดความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีความภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และมีทักษะในกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ ทักษะการคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง ตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ และประเมินและสร้างข้อสรุปบนเรียนชีวิตของตนเอง ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ได้แก่ ประเมินและรู้เท่าทันสภได้แก่ ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จัดการความขัดแย้งต่างๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม คลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ และรู้จักจัดสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น และทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ รู้จัก

ปฏิเสธเพื่อในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก เคารพกฎกติกาของสังคม และให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการใช้ตัวบ่งชี้ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าองค์ประกอบของการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรีที่เพศแตกต่างกัน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เงิน โบนัสทางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี โดยใช้แนวคิดทักษะชีวิตและการพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) องค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
- 1.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
- 1.3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด
- 1.4 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2. ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งหมด 9,055 คน ประกอบด้วย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3,140 คน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3,112 คน และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,803 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17, 2561)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

3.1 ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ได้แก่ รู้จักความถนัดความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

มีความภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และมีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ

3.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้แก่ เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง ตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ และประเมินและสร้างข้อสรุปบนเรียนรู้ชีวิตของตนเอง

3.3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียดได้แก่ ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จัดการความขัดแย้งต่างๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม คลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ และรู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น

3.4 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้แก่ รู้จักปฏิเสธเพื่อในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิธีประชาธิปไตย มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก เคารพกฎกติกาของสังคม และให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวิเคราะห์ห้องค้ประกอบเชิงยืนยัน หมายถึง วิธีการที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ชุดหนึ่งที่เกิดจากตัวแปรแฝงหรือคุณลักษณะแฝง ที่เป็นองค์ประกอบร่วม ภายใต้กรอบแนวคิด เชิงทฤษฎีว่า ว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่ส่งอิทธิพลต่อตัวแปรสังเกตได้และองค์ประกอบใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
2. ทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการจัดการหรือแก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองให้มีความสุขอยู่รอดปลอดภัย พัฒนตนเองให้สามารถเผชิญกับปัญหาชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินชีวิตในโลกนี้อย่างสุขสบาย
3. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดจันทบุรี หมายถึง นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4 ถึงปีที่ 6 ในจังหวัดจันทบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (จันทบุรี) จึงได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจหลักการและแนวคิดได้อย่างถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

ตอนที่ 1 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต

ตอนที่ 2 หลักการ แนวคิดทักษะชีวิต

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต

ความหมายเกี่ยวกับทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต (Life skills) เป็นความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา ที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะปรับตัวได้ในอนาคต ทักษะชีวิตมีส่วนช่วยให้วัยรุ่นสามารถนำความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกับทัศนคติ ผ่านการคิดวิเคราะห์ให้ไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้น และตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมได้ จึงจำเป็นอย่างมากในเรื่องของการดูแลสุขภาพ การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ยาเสพติด การท้องไม่พร้อม ความปลอดภัย คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ ทำให้เด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และรับมือกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2554) มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ดังนี้

World Health Organization (1997) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นสมรรถภาพในการมีพฤติกรรมที่เป็นการปรับตัวที่ดี ช่วยให้นักเรียนรับมือกับความจำเป็นหรือความต้องการ และปัญหาของชีวิตหรือกล่าวอีกอย่างก็คือ เป็นสามัคคีทางจิต-สังคม (psychosocial competency) ซึ่งมีทักษะจำนวนหนึ่งที่ได้จากการสอนหรือการปฏิบัติโดยตรง เพื่อใช้ไขปัญหาและคำถามที่มีอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ทักษะที่ว่าจะต่างกัน ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคาดหวังของสังคม แต่ทักษะที่

ช่วยให้อยู่เป็นสุข (Well-being) และช่วยให้พัฒนาเป็นสมาชิกทางสังคมที่มีส่วนและก่อประโยชน์ จึงจะพิจารณาว่าเป็นทักษะชีวิต

Baldo and Furniss (1998 อ้างถึงใน มูลนิธิรักเด็ก, 2551) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถของผู้เรียนในการแปรความรู้ (สิ่งที่รู้) ทศนคติ และค่านิยม (สิ่งที่รู้สึก สิ่ง que เชื่อถือ) ไปสู่การกระทำ และทำอย่างไร

UNICEF (2001) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถในการใช้ความรู้ เจตคติ และทักษะต่าง ๆ ที่ช่วยในการสนับสนุนพฤติกรรมของบุคคล ให้สามารถรับผิดชอบตนเอง สำหรับการดำเนินชีวิตโดยมีการสร้างทางเลือกที่ดี การต่อต้านความกดดันจากกลุ่มเพื่อน และการจัดการกับสิ่งที่เข้ามาคุกคามชีวิต

กาญจนา กงสวัสดิ์ (2551) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่รอดปลอดภัยและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มัทธรา ธรรมบุศย์ (2551) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญกับปัญหาชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะได้ดำเนินชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างสุขสบาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

สามารถสรุปได้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการจัดการหรือแก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองให้มีความสุขอยู่รอดปลอดภัย พัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญกับปัญหาชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินชีวิตในโลกนี้อย่างสุขสบาย

สาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องของทักษะชีวิต

Nelson Jones (1997, pp. 8-20 อ้างถึงใน ไพโรจน์ คะเชนทร์, 2561) ที่ได้กล่าวถึงทักษะชีวิตไว้ว่า บุคคลที่บกพร่องในทักษะชีวิตจะไม่สามารถพัฒนาหรือเติมเต็มศักยภาพของตนเองได้ตลอดจนการที่บุคคลมีความเจ็บป่วยทางจิตใจเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความบกพร่องของชีวิต บุคคลสามารถมีทักษะชีวิตที่เข้มแข็งและอ่อนแอของตนเอง ในที่นี้เน้นเฉพาะบุคคลที่มีทักษะชีวิตที่บกพร่องอาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ ซึ่งบุคคลมีทักษะการคิดที่อ่อนแอ (Thinking skills weaknesses) ทักษะการคิดที่ไม่เข้มแข็งอาจจะทำให้มีทักษะต่ำ ทั้งนี้อาจจำแนกประเด็นสำคัญต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การสืบเนื่องจากความไม่พอเพียง (Attribution deficiencies) ในความรับผิดชอบ และการอธิบายเกี่ยวกับตนเองเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทักษะชีวิตที่ไม่ค่อยเข้มแข็ง บุคคลมักจะบอกหรืออธิบายเกี่ยวกับตนเองว่าเกิดอะไรขึ้นกับชีวิต การอธิบายที่ผิดพลาดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ และสาเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นประเด็นสำคัญ หรือการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ เช่น การคิดเกี่ยวกับตนเองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นธรรมชาติของตัวเอง เป็นเพราะความโชคร้ายที่เกิดขึ้นกับฉัน ในอดีต เป็นเพราะฉัน โชคไม่ดี เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมที่แย่ทำให้ฉันเป็นแบบนี้ เป็นความผิดพลาดของคนอื่นเลยทำให้ฉันต้องเป็นแบบนี้ และเป็นเพราะความผิดของตนเอง เป็นต้น จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นเป็นสิ่งที่บกพร่องทางความคิดที่ส่งต่อการมีทักษะชีวิตที่บกพร่อง

2. กฎระเบียบส่วนตัวที่ไม่เป็นความจริง (Unrealistic personal Rules) อาจกล่าวได้ว่า กฎระเบียบส่วนตัวหมายถึง สิ่งที่ต้องทำและไม่ทำ (Do and don't) ซึ่งเป็นการนำพาชีวิตของบุคคลแต่ละคน จะมีกฎระเบียบที่เป็นมาตรฐานสำหรับตนเองและบุคคลอื่น บางครั้งมาตรฐานเหล่านั้นที่ตนเองสร้างขึ้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้และมีความยืดหยุ่นเหมาะสม แต่สำหรับบางโอกาสก็อาจจะมีมาตรฐานที่ไม่เป็นจริงและมีความยึดติดภายในที่ไม่เหมาะสม โดยสิ่งเหล่านี้เป็นกฎระเบียบที่ยึดติดภายในตนเองโดยมีการคิดยึดติดว่า จะต้อง (Must) ควรจะ (Ought) และน่าจะ (Should) ประเด็นเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลมีทักษะที่ไม่เข้มแข็งในการดำเนินชีวิต

3. การรับรู้ตนเองที่ไม่ถูกต้อง (Perceiving inaccurately) บุคคลที่มีทักษะชีวิตไม่เข้มแข็งจะมีการรับรู้ที่ผิดพลาดและยึดติดกับการรับรู้ นั้น เป็นเรื่องยากที่บุคคลจะยอมรับในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ตนเองได้ประเมินไว้อย่างสูงไม่ว่าจะเป็น ความเก่ง ความฉลาด ความน่ารัก ความสามารถ ทั้งในด้านการงานหรือการศึกษา

4. การพูดคุยกับตนเองในทางลบ (Negative self-talk) ในการพูดคุยกับตนเอง โดยอาจแบ่งเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ การบอกให้ตนเองสงบและการสอนตนเอง (Calming and coaching) ทั้งนี้การพูดคุยกับตนเองในทางลบสามารถทำให้บุคคลมีทักษะชีวิตที่บกพร่องได้

5. การกลัวการเปลี่ยนแปลง (Fear of change) การที่บุคคลมีทักษะชีวิตที่บกพร่อง อาจก่อให้เกิดเป็นนิสัยที่ถาวรของตนเองได้ และบุคคลส่วนใหญ่มักจะต่อต้านกับการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากความกลัว ความกลัวการเปลี่ยนแปลงอาจจำแนกออกเป็น 7 มิติ ได้ดังนี้

- (1) บุคคลมักจะกลัวในสิ่งที่ตนเองไม่รู้
- (2) บุคคลกลัวความลำบากในการที่จะต้องพยายามเพิ่มขึ้นสำหรับการเปลี่ยนแปลงตนเอง
- (3) บุคคลกลัวการสูญเสียผลประโยชน์บางอย่างกับพฤติกรรมที่ยังคงทำอยู่เมื่อต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง

- (4) กลัวว่าคนอื่นจะไม่ยอมรับตนเองอันเกิดจากผลของการเปลี่ยนแปลงตนเอง
- (5) กลัวเกิดความขัดแย้งภายในตนเองเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง
- (6) กลัวที่จะล้มเหลวอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลง
- (7) กลัวผลลัพธ์ของความสำเร็จ

กมลพรรณ ชิวพันธ์ศรี (2546 อ้างถึงใน ไพโรจน์ คะเชนทร์, 2561) ได้กล่าวถึงทักษะชีวิตไว้ว่า ความกลัวอาจเกิดขึ้นกับบุคคล โดยที่จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีทักษะชีวิตที่บกพร่องอยู่ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้การปฏิบัติต่อกันภายในครอบครัว เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องของทักษะชีวิตได้หลายประการ ดังนี้

- 1 พ่อแม่ ผู้ปกครอง เลี้ยงดูเด็กแบบไขว่หน้าไขว่หลังทำให้เด็กไม่มีโอกาสได้ทำ หรือตัดสินใจเลือก หรือแสดงความต้องการ หรือการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาเอง หรือช่วยเหลือตนเองตามวัย
- 2 เด็กมีความอดทนน้อย เพราะเคยมีประสบการณ์ที่สมหวังทุกอย่าง เมื่อเจออุปสรรคมักจะทนไม่ได้ บางคนถึงกับตัดสินใจพลาด เช่น ทำร้ายผู้อื่น หรือทำร้ายตนเอง
- 3 ขาดการฝึกการแก้ปัญหา
- 4 ขาดการปรับตัวเข้ากับสังคมและกลุ่มเพื่อนเพราะถูกบังคับให้มุ่งเรียนอย่างเดียวไม่ได้เล่นหรือทำกิจกรรมกลุ่ม หรือคบหากับเพื่อนฝูง เมื่อต้องทำงานในชีวิตจริงจะปรับตัวกับเพื่อนร่วมงานยาก และอาจจะถูกทิ้งให้โดดเดี่ยว
- 5 ขาดการรู้เท่าทันคน
- 6 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่มีเวลาอยู่กับเด็กเนื่องจากต้องทำงานหาเงิน จนไม่รู้ว่าลูกหรือเด็กในปกครองกำลังเผชิญกับปัญหาอะไรบ้าง

สามารถสรุปได้ว่า นอกจากการความไม่เข้มแข็งทางจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลนั้นขาดทักษะชีวิตในการปรับตัวให้เข้ากับการดำเนินชีวิตในสังคมแล้วสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ครอบครัวซึ่งป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กเกิดความบกพร่องของทักษะชีวิต การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ฝึกเด็กให้มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จะทำให้เด็กเป็นบุคคลอ่อนแอ กลัวการเปลี่ยนแปลง มีความอดทนน้อย แก้ปัญหาไม่เป็น และปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้

ความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัศึกษามีความสำคัญ เนื่องจากนักเรียนในวัยนี้จะมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 13-18 ปี ซึ่งเป็นช่วงของวัยรุ่นตอนกลางที่สภาพร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย สภาวะอารมณ์ไม่แน่นอน มีความสับสนและยุ่งยากเกี่ยวกับตนเองในการ

แสวงหาประสบการณ์ เพื่อให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพและทัศนคติของตนเอง (Dworetzky, 1999, p. 144) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กในวัยนี้จำเป็นต้องส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้สามารถเข้าใจ รับรู้ เกิดการเรียนรู้ มีเจตคติ และมีทักษะที่ดีต่อการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งจะทำให้นักเรียนที่เกิดปัญหาสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างเป็นระบบก่อนการตัดสินใจแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนเข้าใจธรรมชาติและชีวิต รู้จักและเข้าใจตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รู้จักดูแลบำรุงรักษาสุขภาพกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้อยู่ในสภาพที่สมดุลอยู่เสมอ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมทั้งในด้านการป้องกันและการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตของตนเองอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างมีความสุข จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (สุกิจ โปธิศิริกุล, 2553)

1. สภาพความรุนแรงของปัญหาสังคม อันเกิดมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความยากจน ยาเสพติด การระบาดของโรคร้าย คุณธรรม และค่านิยมของคนไทยเสื่อมถอย สภาพการศึกษาและคุณภาพของคนตกต่ำ สภาพปัญหาสังคมดังกล่าว จึงจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาเยาวชนให้รู้คุณค่าและวิธีการดำรงชีวิตตามวิถีไทยควบคู่กับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. หลักสูตรการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมายังไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ ไม่สามารถสร้างพื้นฐานการคิดและวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิตที่จะเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัศึกษานั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยและมีความสุขในสังคม โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียกับนักเรียนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

จุดมุ่งหมายในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำหรับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาทักษะชีวิตของกระทรวงสาธารณสุข คือ การช่วยเหลือนักเรียนให้มีความสามารถด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนตามสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลเมือง (สุกิจ โปธิศิริกุล, 2553) มีดังนี้

1. เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีสภาวะทางกายและจิตใจเข้มแข็ง มีพลังสติปัญญาที่ควบคุมตนเองและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาสุขภาพของผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างเป็นปกติสุข
2. พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน บุคคลในครอบครัวและชุมชนให้ยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
3. นักเรียนเกิดการพัฒนาพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรม ค่านิยม และการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพควบคู่ไปด้วยกัน
4. นักเรียนเกิดการพัฒนาโดยรวมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคมเพื่อการมีวิถีชีวิตที่มีความสุข
5. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม
6. นักเรียน รู้ เข้าใจ คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ประเมินค่า และตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างแท้จริง
7. นักเรียนได้ฝึกทักษะปฏิบัติตนมีสุขนิสัยที่ดีทั้งส่วนตัว ครอบครัว ชุมชน และสังคม
8. นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง ตระหนักในความสำคัญเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ ชีวิต และครอบครัว การเสริมสร้างสุขภาพสมรรถภาพ การป้องกันโรคและความปลอดภัยในชีวิต

สามารถสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คือ การพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ เจตคติ และทักษะในการพัฒนาทั้งในด้านกาย ใจ และชีวิตของตนเองเกี่ยวกับการรู้จักตนเอง การแสวงหาและการใช้ข้อมูล การคิดและการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์ สามารถวางแผนและจัดการ กล้าเสี่ยงอย่างมีเป้าหมาย มีการติดต่อสื่อสาร สร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ตลอดจนสามารถปรับตัวและทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างมีความสุข

ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตเป็นการนำเอาทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ พฤติกรรม และการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาจัดหมวดหมู่ได้ 7 ด้าน ประกอบด้วย ทฤษฎีพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม ทฤษฎีการแก้ปัญหาทางความคิด ทฤษฎีหุบปัญหาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ทฤษฎีความเสี่ยงและฟื้นฟู (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2547) และจากทฤษฎีทั้ง 7 ด้านดังกล่าว ยังคงมีทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ดังนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น (Child and adolescent development theory)

การเข้าใจความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิด สังคม และร่างกายที่เกิดขึ้นจากระยะเด็กสู่ระยะวัยรุ่นเป็นสิ่งสำคัญและเป็นแกนหลักของทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้ (สกล วรรณศรี, 2550)

1.1 การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย (Biological changes) การเปลี่ยนแปลงจากความเป็นเด็กสู่วัยรุ่นตอนต้นเป็นจุดเริ่มต้นของการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นเมื่อฮอร์โมนที่ควบคุมพัฒนาการทางด้านร่างกายเริ่มทำงาน เด็กส่วนใหญ่จะมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมีพัฒนาการลักษณะทางเพศขั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิ ก่อให้เกิดฮอร์โมนที่พร้อมจะสืบพันธุ์และการเพิ่มขึ้นของแรงขับทางเพศ วัยรุ่นบางคนอาจจะไม่ได้เตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกายที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความวิตกกังวลในบางครั้งและนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ (Eccles, 1999)

1.2 พัฒนาการด้านความคิดทางสังคม (Development of social cognition)

กระบวนการการเข้าใจตนเอง บุคคลอื่น และสัมพันธภาพเป็นสิ่งสำคัญของการเจริญเติบโตจากวัยรุ่นไปสู่ผู้ใหญ่ ในช่วง 2 ปีแรกของเด็กนั้น เด็กจะรับรู้ในจินตนาการของตนเอง ในช่วงเวลาประมาณ 8 ปี เด็กจะเริ่มสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถ สิ่งที่ชอบและไม่ชอบ การตระหนักรู้ทางสังคมจะเปลี่ยนมุมมองจากการสนใจตนเองไปสู่ความสามารถต่อการเข้าใจ การทำนาย การตอบสนองต่อมุมมองและความรู้สึกของบุคคลอื่นในช่วงวัยรุ่นตอนต้น (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001) ดังนั้นในระยะนี้ของชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาความเห็นใจและการมีมุมมองต่าง ๆ ต่อบุคคลอื่น ๆ ดังนั้นในระยะนี้ของชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาความเห็นใจและการมีมุมมองต่าง ๆ ต่อบุคคลอื่น ๆ การเรียนรู้ในการประเมินตนเองและความสามารถของตนเองอย่างแท้จริงเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในวัยเด็ก เด็กส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมองตนเองเกี่ยวกับความสามารถของตน ในแง่บวกมากขึ้นไปในระยะวัยเด็กตอนกลาง (7-10 ปี) จะเริ่มสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตนเองและความ

เหมาะสมระหว่างความสำเร็จของตนเองต่อเป้าหมายภายในและมาตรฐานภายนอก ความกดดันเกี่ยวกับการแข่งขันและความต้องการสำเร็จ

1.3 พัฒนาการด้านอารมณ์ (Emotional development) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของพัฒนาการทางร่างกาย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่นด้วย วัยรุ่นจะมีอารมณ์ไม่คงที่ รุนแรง และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การปรับตัวทางอารมณ์ของวัยรุ่นนับเป็นเรื่องยาก ซึ่งในบางครั้งการควบคุมอารมณ์ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับช่วงวัยรุ่น

1.4 พัฒนาการทางความคิด (Cognitive development) เป็นกระบวนการของการจัดการและสร้างความหมายของประสบการณ์ โดยในวัยทารกจะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมผ่านประสาทสัมผัสโดยตรง (Direct sensory) ในวัย 5-6 ปี เด็ก ๆ จะมีการพัฒนาความซับซ้อนมากขึ้นสำหรับความเข้าใจในโลกโดยผ่านภาษา (language) การเลียนแบบ (Imitation) การจินตนาการ (Imagery) และการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ (Symbolic Play) ตลอดจนการวาดรูป (Drawing) การเริ่มเปลี่ยนมาสู่วัยรุ่นตอนต้น จะเริ่มเพิ่มความเข้าใจในด้านของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและเหตุผล (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001)

1.5 พัฒนาการทางสังคมและบริบทครอบครัว (Social development and family context) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะกลายเป็นการเพิ่มความซับซ้อนของวัยเด็กที่กำลังจะเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นเวลาส่วนใหญ่ของเด็กวัยรุ่นใช้เวลาอยู่กับกลุ่มเพื่อน และจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามเพิ่มขึ้น เด็กในช่วงวัย 7-11 ปี เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อซึ่งจะเริ่มห่างเหินจากบ้านหรือครอบครัวใช้เวลามากขึ้นกับกลุ่มเพื่อน โรงเรียนและกลุ่มชุมชนในช่วงวัยนี้เป็นช่วงสำคัญช่วงหนึ่งของชีวิต เนื่องจากเด็ก ๆ จะเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถหรือสร้างสรรค์และรู้สึกดีอยู่ได้ ตลอดจนผลที่จะเกิดขึ้นตามมาของพัฒนาการทั้งทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญา (Hansen, Nangle & Kathryn, 1998 อ้างถึงใน สกน วรเจริญศรี, 2550) ในขณะที่กลุ่มเพื่อน (Peer group) ถือเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ และครอบครัวก็จะเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อเด็กและวัยรุ่นเช่นเดียวกันด้วย

ตารางที่ 2-1 ชั้นของพัฒนาการที่สำคัญของวัยเด็กสู่วัยรุ่น

ชั้นของพัฒนาการในวัยเด็กและวัยรุ่น				
	วันเด็กตอนต้น อายุ 4 – 6 ปี	วันเด็กตอนกลาง อายุ 7 – 10 ปี	วัยรุ่นตอนต้น อายุ 11 – 14 ปี	วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 15 – 17 ปี
ด้านบริบททางสังคม (Social context)	- ส่วนมากอยู่ ภายในบ้าน - มีปฏิสัมพันธ์ ที่สำคัญอยู่ ระหว่างเด็ก และผู้ดูแล/ ครอบครัว	- เริ่มออกจากบ้าน ไปสู่บริบททาง สังคมที่กว้างมาก ขึ้น - มีพัฒนาความรู้สึ ของความพยายาม	- เรียนรู้ที่จะเป็นอิสระ - มุ่งความสนใจไปสู่ กลุ่มเพื่อนเพิ่มขึ้น - เข้าใจมุมมองของ บุคคลอื่น	- มีความเป็น อิสระจากพ่อ แม่ผู้ปกครอง
ด้านความคิด (Cognition)	- มีการตัดสินใจ ที่หลากหลาย - มีการอธิบาย ถึงความไม่ ถูกต้อง ยูติธรรม	- เริ่มที่จะมีการ วางแผนอย่างมี สติมีพฤติกรรม ที่ให้ความร่วมมือ มีการประเมิน และปรับปรุง แผนบนพื้นฐาน การพิจารณา อย่างรอบคอบ และการประเมิน	- มีการคิดถึง ผลลัพธ์ทั้งระยะ สั้นและระยะยาว - มีการคิดที่เป็น นามธรรม การคิด พิจารณาเกี่ยวกับ สมมติฐานต่าง ๆ ที่เป็นจริงเพิ่มขึ้น - มีการค้นหาข้อมูล ข่าวสารและใช้ ข้อมูลข่าวสาร นั้นๆ ที่จะ แก้ปัญหาใหม่ ๆ	- มีการใช้ กระบวนการ การแก้ปัญหา - มีการคิด พิจารณาถึง ทางเลือกที่ดี และเหมาะสม - มีการระบุถึง ปัจจัยที่ไม่ สามารถ ควบคุมได้ - มีการระบุถึง มาตรฐาน ภายนอกที่ ยูติธรรม

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

ขั้นของพัฒนาการในวัยเด็กและวัยรุ่น				
	วันเด็กตอนต้น อายุ 4 – 6 ปี	วันเด็กตอนกลาง อายุ 7 – 10 ปี	วัยรุ่นตอนต้น อายุ 11 – 14 ปี	วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 15 – 17 ปี
ด้านอัตมโนทัศน์ (Self – concept)	- เด็กมี แนวโน้มที่จะ มองโลกในแง่ ดีเกี่ยวกับ ความสามารถ ของตนเอง	- เด็กที่มีอายุ ประมาณ 10 ปี จะสามารถ พิจารณาตนเอง ต่อความสามารถ และความสำเร็จ ตลอดจนความ ล้มเหลวของ ตนเองได้ - มีการพัฒนาการ ตระหนักรู้ใน ตนเอง	- มีการพัฒนา ความรู้สึกรู้จักของ ตนเองในการที่จะ ดูแลหรือปกครอง ตนเอง	- มีการพัฒนาที่ ต่อเนื่องจาก วัยรุ่นตอนต้น เกี่ยวกับการ ดูแลหรือ ปกครอง ตนเอง

ที่มา : สกล วรเจริญศรี (2550, หน้า 25-26)

1.6 เพศและพัฒนาการ (Gender and development) เป็นการศึกษาถึงความแตกต่างของกระบวนการพัฒนาของเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายยังเป็นสิ่งที่ยังไม่สมส่วน กล่าวได้ว่าเด็กผู้ชายจะมีความเสี่ยงทางด้านจิตใจมากกว่าเด็กผู้หญิงในช่วงตลอดเวลาของวัยเด็ก และเด็กผู้หญิงก็จะมีคามเข้มแข็งและการฟื้นฟูทางด้านจิตใจมากกว่าเด็กผู้ชายในช่วงวัยเด็ก ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความเสี่ยงอย่างมากในพัฒนาของวัยรุ่น ต่อมาเด็กผู้ชายจะมีการเผชิญกับความซึมเศร้า การพัฒนาการเรียนรู้ที่ผิดปกติและการขาดการควบคุมตนเองมากกว่าเด็กผู้หญิง (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001)

1.7 พัฒนาการด้านศีลธรรม (Moral development) เป็นมิติสำคัญของพัฒนาการมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่า คุณค่าของพัฒนาการด้านศีลธรรมและกฎระเบียบของบุคคลจะใช้สำหรับการสร้างความสมดุล และการวินิจฉัยตัดสินเกี่ยวกับความขัดแย้งของตนเองและบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามมุมมองเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านศีลธรรมที่หลากหลาย เช่น จากมุมมองของนักพฤติกรรมนิยม มีความเชื่อว่าพฤติกรรมด้านศีลธรรมนั้นมีความเหมือนกับพฤติกรรมอื่นๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้

โดยผ่านกระบวนการของการวางเงื่อนไขและตัวแบบ (Conditioning and modeling) ส่วนนักทฤษฎีด้านความคิดกลับมองอีกทางหนึ่งว่าการพัฒนาด้านศีลธรรมจะเป็นไปตามกระบวนการหรือขั้นตอนของการพัฒนาด้านความคิดของเด็ก สิ่งที่เด่นชัดมากขึ้นในการพัฒนาด้านศีลธรรมของผู้หญิงและผู้ชายต่อมุมมองของควมมีเหตุผลในศีลธรรม กล่าวได้ว่า แนวความคิดในด้านศีลธรรมของผู้หญิงจะมุ่งประเด็นปัญหาสำคัญในเรื่องความรับผิดชอบและการดูแลเอาใจใส่ ในขณะที่ผู้ชายจะมุ่งประเด็นสำคัญที่เรื่องของความถูกต้องและความยุติธรรม ดังนั้นเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายจะมีการพัฒนาในเหตุผลและศีลธรรม ภายใต้อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Eccles, 1999)

สามารถสรุปได้ว่า จากพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างวัยเด็กตอนกลางสู่วัยรุ่นนั้นมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ การเปลี่ยนแปลงด้านสัมพันธภาพกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัว ตลอดจนความสามารถในการเจริญงอกงาม สำหรับวัยรุ่นตอนต้นในการคิดอย่างเป็นนามธรรม การคิดพิจารณาถึงปัญหาในหลาย ๆ มิติ และการพิจารณาอย่างรอบคอบต่อตนเองและบุคคลอื่น การที่เข้าใจถึงพัฒนาการเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถจัดทักษะชีวิตที่จำเป็นที่จะช่วยในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่เหมาะสมในวัยผู้ใหญ่ต่อไป

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (SOCIAL LEARNING THEORY OR COG SOC THEORY)

ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้ คือ Bandura (1997) เป็นการเน้นที่รูปแบบการเรียนรู้ทางสังคมและความคิด (SOCIAL LEARNING THEORY OR COG SOC THEORY) จากการศึกษาและวิจัยของ Bandura มีความเชื่อว่าเด็กเรียนรู้ในการแสดงพฤติกรรมโดยผ่านการสั่งสอนและจากการสังเกต อาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมจะถูกเสริมแรงหรือปรับเปลี่ยน โดยผลของการกระทำหรือการตอบสนองของบุคคลอื่น ๆ ต่อพฤติกรรมของตนเอง เด็กมีการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมโดยผ่านการสังเกตและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าแค่ผ่านการพูดหรือการสั่งสอน เด็กควรได้รับการสอนเกี่ยวกับทักษะต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการของการสั่งสอน (Instruction) การฝึกซ้อม (Rehearsal) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มากกว่าที่จะเพียงแค่ใช้การสั่งสอนเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ Bandura ยังเน้นเกี่ยวกับความเชื่อในความสามารถแห่งตน (Self efficacy) โดยได้ให้ความหมายของความเชื่อในความสามารถแห่งตนไว้ว่า ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ความเชื่อในความสามารถแห่งตนนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้และรักษาพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเผชิญกับความกดดันทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมีประเด็นสำคัญ 2 ประการที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม ได้แก่

- ประการที่ 1 การพิจารณาถึงความจำเป็นของการช่วยให้เด็กและวัยรุ่นเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการหรือทักษะสำหรับการเผชิญกับลักษณะภายในตนเองของชีวิตทางสังคมที่ได้ดำเนินอยู่ เช่น การลดความเครียด (Stress reduction) การควบคุมตนเอง (Self control) และการสร้างการตัดสินใจ (Decision-making) เป็นต้น

- ประเด็นที่ 2 ประสิทธิภาพของการจัดโปรแกรม โปรแกรมทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมจำเป็นต้องจัดขึ้นด้วยกระบวนการที่เป็นธรรมชาติที่ให้เกิดการเรียนรู้ วิธีการส่วนใหญ่ที่ใช้ในการจัดโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมเพิ่มเติมนอกจากการใช้วิธีการสอน ได้แก่ การสังเกต การใช้บทบาทสมมติ และกลุ่มเพื่อน (Ladd & Mize, 1983)

สามารถสรุปได้ว่า การนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน การสอนทักษะชีวิตจำเป็นต้องมีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนและเป็นธรรมชาติ โดยให้เด็กและวัยรุ่นรู้พฤติกรรมจากตัวแบบ การสังเกต และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีทักษะภายใน เช่น ทักษะการควบคุมตนเอง ทักษะการผ่อนคลายความเครียด ทักษะการบริหารตนเอง ทักษะการตัดสินใจ เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้จะสามารถสนับสนุนให้เด็กและวัยรุ่นเกิดพฤติกรรมทางบวก

3. ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem-behavior theory)

ผู้พัฒนาทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา Jessor Donovan and Costa (1991) โดยทฤษฎีนี้รับรู้และเข้าใจในพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ของวัยรุ่น และพฤติกรรมเสี่ยงจากหลักการพื้นฐานของทฤษฎีจากกล่าวได้ว่า การลดหรือการช่วยเหลือในพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถใช้ตัวแปรเพียงตัวเดียวในการช่วยเหลือหรือเข้าใจพฤติกรรม แต่เป็นผลผลิตของการปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อน ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านจิตสังคม (Psychosocial variables) 3 ประเภท ได้แก่

3.1 ระบบบุคลิกภาพ (Personality system) ได้แก่ ค่านิยม ความคาดหวัง ความเชื่อ เจตคติ และทิศทางเกี่ยวกับตนเองและสังคม

3.2 การรับรู้ระบบของสิ่งแวดล้อม (Perceived environment system) ได้แก่ การรับรู้ในเจตคติและพฤติกรรมของพ่อแม่และเพื่อน

3.3 ระบบพฤติกรรม (Behavior system) พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา ได้แก่ การใช้แอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ และการใช้ยาอื่น ๆ ซึ่งรวมไปถึงพฤติกรรมทางเพศของบุคคล

ระบบทางด้านจิตสังคมเหล่านี้ เป็นตัวแปรที่จะกระตุ้นหรือควบคุมต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาถ้าตัวแปรกระตุ้นมีความเข้มแข็งก็มีแนวโน้มหรืออาจเป็นไปได้ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าตัวแปรกระตุ้นไม่เข้มแข็งและตัวแปรควบคุมเข้มแข็งทำให้ช่วย

สามารถสรุปได้ว่า การนำทฤษฎีทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความกดดันจากกลุ่มเพื่อนและสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ สามารถป้องกันได้ก่อนที่เด็กและวัยรุ่นจะถูกกดดัน ดังนั้นการป้องกันค่อนข้างสำคัญกว่าการแก้ไข โดยเฉพาะการสอนทักษะการต่อต้านเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของนักเรียน เพราะเป็นการช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากกว่าการให้ข้อมูลหรือผลลัพธ์ของพฤติกรรมนั้น

5. ทฤษฎีการแก้ปัญหาทางด้านความคิด (Cognitive – problem solving theory)

รูปแบบของการสร้างสมรรถนะของทฤษฎีการป้องกันขั้นปฐมภูมิ คือ การสอนทักษะการแก้ปัญหาทางความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (ICPS = Interpersonal cognitive problem solving) กับเด็กและวัยรุ่น ซึ่งทักษะนี้จะช่วยลดและป้องกันพฤติกรรมทางลบและพฤติกรรม ที่รุนแรงพลันแล่นของวัยรุ่น โดยทักษะนี้มุ่งประเด็นสำคัญต่อความสามารถในการสร้างทางเลือกที่จะแก้ปัญหาต่อปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมุ่งประเด็นสำคัญต่อความสามารถที่ทำให้เกิดแนวความคิดของผลที่จะตามมาของพฤติกรรมที่เกิดความแตกต่างกันของทางเลือก

คำว่า ICPS หมายถึง การเรียนรู้ที่คิดพิจารณาผลที่เกิดขึ้นตามมาและวิธีการแก้ปัญหามาก ๆ ช่วยให้เด็กและวัยรุ่นสามารถเผชิญกับสภาวะการณ์ของความคับข้องใจได้ดีขึ้น รู้จักการอดทนเกี่ยวกับการรอคอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักประยุกต์ใช้ต่อสถานการณ์ทางสังคมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Shure & Spivack, 1980)

สามารถสรุปได้ว่า การนำทฤษฎีการแก้ปัญหาทางด้านความคิดมาใช้ นั้น เป็นการช่วยลดและป้องกันพฤติกรรมในด้านลบ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีทักษะในการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคม การสอนทักษะการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในช่วงเด็กและวัยรุ่นจึงเป็นช่วงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

6. ทฤษฎีพหุปัญญา: ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (Multiple intelligence theory: including emotional intelligence)

Howard Gardner เป็นผู้ริเริ่มศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางสติปัญญาจำแนกออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่

- 6.1 ความสามารถด้านภาษา (Linguistic intelligence)
- 6.2 ความสามารถด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-mathematical intelligence)
- 6.3 ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial intelligence)
- 6.4 ความสามารถด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily / kinesthetic intelligence)
- 6.5 ความสามารถด้านดนตรี (Musical intelligence)

6.6 ความสามารถด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal intelligence)

6.7 ความสามารถด้านการเข้าใจในตนเอง (Intrapersonal intelligence)

โดยทั้ง 7 ด้านนี้ Gardner ถือว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีและติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่อาจมีระดับความสามารถที่ไม่เท่ากันเนื่องจากบุคคลนั้น ๆ อาจถูกพัฒนาความสามารถโดยวิธีที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคลแนวคิดและหลักการของทฤษฎีพหุปัญญา มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการนำไปประยุกต์ใช้กับระบบการศึกษาและวิธีการพัฒนาทักษะชีวิต ในด้านการส่งเสริมหรือการป้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านของการพัฒนาความสามารถสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และความสามารถในการเข้าใจตนเอง เนื่องจากการที่บุคคลรู้จักวิธีการในการจัดการอารมณ์ตนเองอย่างน้อยเป็นส่วนสำคัญในการทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จได้ (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001)

สามารถสรุปได้ว่า การนำทฤษฎีพหุปัญญา: ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ เป็นการช่วยให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่มีมิติทางปัญญาที่หลากหลาย วิธีการสอนทักษะชีวิตนั้นจะต้องมีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอนนักเรียนให้รู้จักการจัดการอารมณ์และการเข้าใจความรู้สึกตนเอง รวมถึงการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นอันเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาการมนุษย์

7. ทฤษฎีความเสถียรและการฟื้นฟู (Resilience and risk theory)

ทฤษฎีความเสถียรและการฟื้นฟู เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายว่าทำไมบางคนสามารถตอบสนองต่อความเครียดและความยากลำบากได้ดีกว่าบุคคลอื่น ๆ ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ช่วยในการต่อต้านและป้องกันสิ่งที่เปราะบางทางสังคม ความวิตกกังวล หรือการได้รับการคุกคามต่าง ๆ จากความกดดันทางสังคม กล่าวได้ว่าเมื่อเด็กและวัยรุ่นในสังคมมีปัจจัยป้องกันที่เข้มแข็ง เด็กและเยาวชนสามารถต่อต้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ ได้ ในด้านปัจจัยป้องกันภายในรวมถึงความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) และการควบคุมตนเองภายใน (Internal locus of control) ส่วนปัจจัยป้องกันภายนอก ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมขั้นปฐมภูมิ (Primarily social supports) เช่น กลุ่มเพื่อน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอื่น ๆ ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ และสัมพันธภาพ ของการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ความคาดหวังและโอกาสสำหรับวัยรุ่นให้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย (Luthar & Zigler, 1991)

สามารถสรุปได้ว่า การนำทฤษฎีความเสถียรและการฟื้นฟูมาใช้นั้น เป็นการช่วยต่อต้านและป้องกันความเครียดทางสังคม ความวิตกกังวลต่าง ๆ ซึ่งครูเป็นผู้มีหน้าที่สอนและฝึกทักษะความคิด ความสามารถทางสังคมและทักษะการแก้ปัญหาสามารถใช้เป็นสื่อประสานสำหรับพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

ตารางที่ 2-2 การเปรียบเทียบปัจจัยเสี่ยงกับปัจจัยในการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

เปรียบเทียบปัจจัยเสี่ยงกับปัจจัยในการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	
ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยในการป้องกัน (ฟื้นฟู)
ลักษณะของแต่ละบุคคล (Individual Characteristics)	
<ul style="list-style-type: none"> - ความล่าช้าของการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น สติปัญญาต่ำ ความสามารถทางสังคมน้อย การขาดการสนใจ ความบกพร่องในการเรียน ทักษะการทำงานไม่ดี และนิสัยการทำงานที่ไม่ดี - ความยุ่งยากทางอารมณ์ ความเฉาทางอารมณ์ วุฒิภาวะทางอารมณ์ไม่เหมาะสม เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มีการบริหารจัดการอารมณ์ไม่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะทางการคิด - ทักษะทางการคิดและสังคม - สมรรถนะทางสังคม - ทักษะการแก้ปัญหา - การควบคุมตนเองภายใน - มีอารมณ์สนุกสนาน - มีระดับสติปัญญาปานกลาง

ที่มา: Luthar & Zigler (1991, p. 22)

สามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีแต่ละทฤษฎีนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องนำทฤษฎีเหล่านั้นมาบูรณาการให้เกิดความเหมาะสม เช่น บางทฤษฎีมุ่งให้ความสำคัญกับการตั้งเป้าหมายความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคล และการแก้ปัญหาคัดแย้ง ส่วนบางทฤษฎีมุ่งความสำคัญที่ผลลัพธ์ของพฤติกรรมการสอนให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักคิดว่าจะทำอะไร (How to think) ดีกว่าสอนให้เด็กวัยรุ่นนั้นคิดว่า คิดอะไร (what to think) สิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถคิดแก้ปัญหา สร้างการตัดสินใจ และการจัดการอารมณ์ของตนเอง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและวัยรุ่นเป็นอย่างมาก

ตอนที่ 2 หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทักษะชีวิต

องค์ประกอบทักษะชีวิต

Maxwell (1981) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตว่าควรมีทักษะที่จำเป็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ทักษะด้านความรู้ในตนเองและการตระหนักรู้ใจตนเอง (Self-knowledge or self awareness skills) ในด้านความรู้ในตนเองและการรู้ในข้อจำกัดของตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็น และมีประโยชน์อย่างมหาศาลโดยที่จะขาดเสียมิได้ เช่น ทักษะการประเมินตนเองหรือการค้นหา ข้อดี และข้อด้อยของตนเองในขอบเขตของชีวิต ทักษะของการเข้าใจแรงจูงใจในตนเอง ความปรารถนา ความชอบ และการกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองอย่างชัดเจน เป็นต้น

2. ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive skills) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอยู่ร่วมกันและใช้ชีวิตร่วมกัน ซึ่งทักษะที่จำเป็นในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้แก่ ทักษะการแสดงออกทางอารมณ์ของตน ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการเข้าใจอารมณ์บุคคลอื่น ทักษะการตีความในแรงจูงใจของบุคคลอื่น ทักษะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ทักษะการต่อต้านความกดดันจากสังคม และทักษะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem-solving skills) ชีวิตของมนุษย์ในแต่ละช่วงวัยจะต้องเผชิญกับความซับซ้อนทางสังคมที่เกิดขึ้น ทักษะการแก้ปัญหาจึงจำเป็นและมีความสำคัญในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นทักษะการค้นหาข้อมูล ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการคิดหาทางเลือกที่เหมาะสม ทักษะการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งทักษะต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับการนำไปประยุกต์ ขอบข่ายชีวิตในแต่ละด้านของบุคคล เช่น ชีวิตการทำงาน ชีวิตการเรียน ชีวิตครอบครัว และชีวิตส่วนตัวของการใช้เวลาว่าง เป็นต้น

Gazda Childers and Brooks (1987) ได้จัดประเภทต่าง ๆ ของทักษะชีวิตไว้สามารถรวมเป็น 4 องค์ประกอบใหญ่ ๆ ได้แก่

1. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal communication and human relations skills) ประกอบด้วย การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทางกับบุคคลอื่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น การมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและชุมชน การจัดการในเรื่องความใกล้ชิดกับบุคคลอื่น การแสดงความคิดเห็นและความคิดได้อย่างชัดเจน

2. ทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Problem solving and decision making skills) ประกอบด้วย การค้นหาข้อมูล การวิเคราะห์และประเมินข้อมูล การประเมินปัญหา การ

จัดการปัญหา การระบุปัญหาและการแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การคาดการณ์และการวางแผนอย่างเป็นระบบ การบริหารเวลา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

3. ทักษะด้านการดูแลรักษาสุขภาพและร่างกาย (Physical fitness and health maintenance skills) ประกอบด้วย การดูแลเรื่องการรับประทานอาหาร การควบคุมน้ำหนัก การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การเข้าใจด้านจิตสังคมในมุมมองเกี่ยวกับเรื่องเพศ การบริหารความเครียด และการเลือกปฏิบัติในกิจกรรมเวลาว่าง

4. ทักษะด้านการพัฒนาเอกลักษณ์และจุดมุ่งหมายในชีวิต (Identity development and purpose in life skills) ประกอบด้วย การพัฒนาเอกลักษณ์ส่วนตัว การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การกำกับดูแลตนเอง การรักษาไว้ซึ่งความมีคุณค่าในตนเอง การพัฒนาบทบาททางเพศ การพัฒนาความหมายของชีวิต และการทำความเข้าใจในค่านิยม และคุณธรรม

Goodship (2001) แบ่งทักษะชีวิตออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน (Daily life skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้ที่มีทักษะด้านนี้จะแสดงความสามารถออกมาให้ปรากฏจนเป็นนิสัยที่เห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่

1.1 ความสามารถในการบริหารจัดการระบบการเงิน (Managing personal finances) เช่น นับและทอนเงินได้ถูกต้อง รู้จักออมทรัพย์และตรวจสอบบัญชีเงินฝากของตน รู้จักควบคุมงบประมาณการใช้จ่ายให้คงที่ รู้วิธีบันทึกค่าใช้จ่ายโดยใช้เงินสด การใช้บัตรเครดิตด้วยความรับผิดชอบ สามารถคำนวณภาษีเงินได้ไม่หลีกเลี่ยงการเสียภาษี และการชำระเงินตามใบเรียกเก็บเงินตรงตามกำหนดเวลา

1.2 ความสามารถในการเลือกและจัดการงานบ้าน (Selecting and managing a household) เช่น รู้จักดูแลรักษาบ้านให้สะอาดน่าอยู่ สามารถทำงานบ้านได้ รู้จักวางแผนและเตรียมอาหารการกินของตนเอง

1.3 ความสามารถในการดูแลตนเอง (Caring for personal needs) เช่น รู้จักเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง มีจิตใจเบิกบาน แต่งกายได้เหมาะสม หลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด มีความรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ สามารถดูแลป้องกันตนเอง รู้จักออกกำลังกาย รู้หลักโภชนาการและการควบคุมน้ำหนัก

1.4 การตระหนักถึงความปลอดภัย (Safety awareness) เช่น มีความรู้เกี่ยวกับเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความปลอดภัย มีความไวต่อการรับรู้เสียงหรือกลิ่นที่ผิดแผกไปจากเดิม สามารถถอนตัวออกจากเหตุการณ์ที่คับขัน

1.5 ความสามารถในการจัดหา จัดเตรียม และการบริโภคอาหาร (Raising, preparing and consuming food) เช่น รู้จักเลือกซื้อและวางแผนรายการอาหาร รู้จักทำความสะอาดบริเวณประกอบอาหาร รู้วิธีเก็บถนอมอาหารและวิธีเตรียมอาหาร อ่านป้ายฉลากและปฏิบัติตามคำแนะนำบนฉลากได้ แสดงนิสัยการกินที่ดี และวางแผนรับประทานอาหารแต่ละมื้อในสัดส่วนที่สมดุล

1.6 ความสามารถในการซื้อและถนอมเครื่องแต่งกาย (Buying and caring for clothing) เช่น รู้วิธีซักรีดเสื้อผ้าชนิดต่าง ๆ สามารถซ่อมแซมเสื้อผ้าและเก็บรักษาเสื้อผ้า ตลอดจนต่อรองราคาเสื้อผ้าได้

1.7 การแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดี (Exhibiting responsible citizenship) เช่น แสดงความรับผิดชอบ และมีความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน รายงานเรื่องอาชญากรรมได้ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและการปกครองระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ และปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

1.8 ความสามารถในการใช้เครื่องนันทนาการและการใช้เวลาว่าง (Using recreational facilities and engaging in leisure activities) เช่น รู้จักหาแหล่งพักผ่อนหย่อนใจเท่าที่มีอยู่ในชุมชน รู้จักเลือกและวางแผนทำกิจกรรมกับบุคคลและกลุ่ม เป็นต้น

1.9 ความสามารถในการอยู่ร่วมกับชุมชน (Getting around the community) เช่น สามารถแยกแยะบริเวณต่าง ๆ ในชุมชนและระบุสถานที่ตั้งของชุมชนได้ รู้กฎจราจรและวิธีรักษาความปลอดภัยในชุมชน เข้าใจและรู้จักใช้แผนที่ของชุมชน เป็นต้น

2. ทักษะเฉพาะบุคคลและทักษะทางสังคม (Personal and social skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการสร้างมิตรภาพ ได้แก่

2.1 ความสามารถในการรู้จักตนเอง (Self-awareness) เช่น สามารถบอกความต้องการด้านร่างกายและจิตใจของตนเอง ระบุความสนใจ ความสามารถ และลักษณะอารมณ์ของตนเองได้ รู้วิธีดูแลบำรุงรักษาสุขภาพ เป็นต้น

2.2 การสร้างความมั่นใจในตนเอง (Self-confidence) เช่น สามารถทำให้ผู้อื่นเห็นถึงคุณค่าของตน บอกได้ว่าผู้อื่นมีการรับรู้ในตนเองอย่างไร ขอมรับผู้อื่น กล่าวคำชมและวิจารณ์ผู้อื่นได้ เป็นต้น

2.3 การแสดงพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคม (Socially responsible behavior) เช่น ขอมรับในสิทธิและทรัพย์สินของผู้อื่น ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม และมารยาทในการรับประทานอาหาร เป็นต้น

2.4 ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ (Good interpersonal) เช่น รู้จักฟังและโต้ตอบผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และสามารถดำรงความสัมพันธ์นั้นให้ยืนยาว เป็นต้น

2.5 ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง (Independence) เช่น สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้โดยไม่ร้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น สามารถท่องเที่ยวไปในสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนได้ตามลำพัง รู้จักเปลี่ยนแปลงตารางการเดินทางเมื่อเผชิญกับปัญหา รู้วิธีเลือกคบหาเพื่อน ฯลฯ

2.6 ความสามารถในการแก้ไขปัญหา (Problem-solving) เช่น รู้จักขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ในยามจำเป็น รู้จักพัฒนาและประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหา สามารถหาทางแก้ปัญหาและวางแผนแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เป็นต้น

2.7 ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น (Communicating with others) เช่น สามารถรับรู้และโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ เป็นต้น

3. ทักษะการประกอบอาชีพ (Occupational skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ได้แก่

3.1 ความรอบรู้และความสามารถในการสำรวจทางเลือกอาชีพ (Knowing and exploring occupational choices) เช่น รู้วิธีสำรวจความเป็นไปได้ของอาชีพ บอกผลตอบแทนที่เกิดจากการทำงานแต่ละอาชีพได้ สามารถจัดกลุ่มงานออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้

3.2 ความสามารถในการคัดเลือกและวางแผนทางเลือกอาชีพ (Selecting and planning occupational choices) เช่น บอกความถนัดในงานแต่ละประเภทได้ ระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้

3.3 การแสดงนิสัยและพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (Exhibiting appropriate work habits and behavior) เช่น รู้จักปฏิบัติตามกฎ/ระเบียบของสำนักงานได้ เห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ตั้งใจทำงาน และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ความสามารถในการแสวงหางานหรือการรักษาความปลอดภัย และการรักษางาน (Seeking, securing, and maintaining employment) เช่น รู้วิธีหางาน วิธีสมัครงาน วิธีการตอบสัมภาษณ์ และรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว

3.5 ความสามารถในการดูแลสุขภาพ (Exhibiting sufficient physical and manual skill) เช่น มีความแข็งแรง อดทน ทนทาน ร่างกายมีการทำงานประสานกันเป็นอย่างดี

3.6 ความสามารถในการประกอบอาชีพ (Obtaining specific occupational skills) เช่น รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกงานใน โรงเรียนหรือจากการทดลองปฏิบัติงานไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

Neeley (2004) ได้ศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรการแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยแบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง (Self – confidence development) ได้แก่

1.1 การมีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองอย่างถูกต้อง (Have accurate self-concept)

ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในคุณลักษณะส่วนบุคคลของตนเอง และการอธิบายเกี่ยวกับด้านร่างกายของตนเองได้

1.2 การตระหนักรู้ในลักษณะเฉพาะของตนเอง (Appreciate their uniqueness)

ประกอบด้วย การระบุความเหมือนและความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น และการอธิบายว่าอะไรที่จะช่วยสร้างตนเองให้มีความรู้สึกที่ดี

1.3 การจัดการกับความรู้สึกตนเอง (Manage their feeling) ประกอบด้วย การระบุถึงความรู้สึกของตนเอง และการตระหนักรู้ว่าทำไมการจัดการอารมณ์ของตนเองนั้นถึงเป็นสิ่งสำคัญ

2. ด้านแรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ (Motivation to achieve) ได้แก่

2.1 การพัฒนาศักยภาพทางการเรียนของตนเอง (Develop their own academic potential) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และจะเรียนรู้ได้อย่างไร การตระหนักรู้ถึงประโยชน์จากการเรียนรู้ การตระหนักรู้ถึงสิ่งที่สนใจในการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

2.2 การได้รับประโยชน์ของโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียน (Take advantage of the educational opportunities afforded them in school) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในทักษะและเจตคติที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จทางการศึกษาในโรงเรียน

2.3 การรับรู้ในอาชีพว่าอะไรเป็นสิ่งที่ช่วยเติมเต็มในศักยภาพของตนเอง (Recognize careers that will allow them to fulfill their potential) ประกอบด้วย การอธิบายถึงอาชีพที่ตนเองปรารถนาในอนาคต

2.4 การพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ (Develop their leadership skill) ประกอบด้วย การได้เป็นหัวหน้าห้อง และการนำกลุ่มไปสู่จุดมุ่งหมาย

3. ด้านทักษะการสร้างการตัดสินใจ (Decision making skill) ได้แก่ ด้านการตั้งเป้าหมาย (Goal-Setting Skill) ด้านการวางแผน (Planning skill) และด้านทักษะการแก้ปัญหา (Problem-solving skill) ดังนี้

3.1 การสร้างการตัดสินใจ (Make decision) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในการสร้างทางเลือก และการเข้าใจในทางเลือกที่ยากต่อการตัดสินใจระหว่างทางเลือกที่ต้องการ 2 ทางเลือก

- 3.2 การพัฒนาแผนการปฏิบัติ (Develop a plan of action) ประกอบด้วย การวางแผนชีวิตประจำวัน และการตระหนักรู้ในความจำเป็นของการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.3 การตั้งเป้าหมาย (Set goal) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในเป้าหมายของตนเอง
- 3.4 การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร (Gather information) การตระหนักรู้ในความแตกต่างของอาชีพ
- 3.5 การแก้ปัญหา (Solve problems) ประกอบด้วย การนิยามถึงปัญหาและการระบุปัญหาต่าง ๆ
4. ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ (Interpersonal effectiveness) ได้แก่
- 4.1 การให้ความเคารพผู้อื่น (Respect others) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในความรู้สึกของบุคคลอื่น และการแสดงถึงความเอาใจใส่ผู้อื่น
- 4.2 การมีสัมพันธที่ดีกับบุคคลอื่น (Relate well with others) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในความรับผิดชอบของตนเองเมื่อทำงานร่วมกับผู้อื่น ตระหนักรู้ว่าทำอะไรที่จะสามารถแสดงถึงความเอาใจใส่บุคคลอื่น
- 4.3 การรักษาความซื่อสัตย์ในตนเองเมื่อต้องทำงานร่วมกันในกลุ่ม (Maintain their personal integrity while participating in groups) ประกอบด้วย การกล้าแสดงความต้องการและความจำเป็นของตนเองในกลุ่ม การหาเอกลักษณ์ของตนเองเมื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
- 4.4 การพัฒนาสัมพันธภาพที่ดี (Develop healthy friendships) ประกอบด้วย อธิบายถึงลักษณะที่ดีของตนเองที่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดี อธิบายลักษณะของบุคคลอื่นที่จะช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี
- 4.5 การทำหน้าที่สมาชิกกลุ่ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Function effectively as group members) ประกอบด้วย การตระหนักถึงการทำงานเป็นทีม การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของกลุ่ม ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ ทั้งในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน
5. ด้านทักษะการสื่อสาร (Communication skills) ได้แก่
- 5.1 การเข้าใจพื้นฐานของทักษะการสื่อสาร (Understanding basic communication skills) ประกอบด้วย การเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย
- 5.2 การแสดงออก (Express themselves) ประกอบด้วย การแสดงออกทั้งด้านคำพูด ความคิด และความรู้สึก

5.3 การรับฟังผู้อื่น (Listen to others) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในการเป็นผู้ฟังที่ดี การรับรู้ว่าบุคคลอื่นมีการสื่อสารที่แตกต่างกัน การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ และการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นเมื่อสนทนา

6. ด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (Cross-cultural effectiveness) ได้แก่

6.1 การซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง (Appreciate their own culture) ประกอบด้วย การแสดงถึงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง

6.2 การเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน (Respect others as individuals and accept them for their culture relationships) ประกอบด้วย การรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกันต่าง ๆ ด้านภาษา การตระหนักรู้ ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

7. ด้านความรับผิดชอบในพฤติกรรม (Responsible behavior) ได้แก่

7.1 ความรับผิดชอบในพฤติกรรม (Behave responsibly) ประกอบด้วย การตระหนักถึงกฎระเบียบของห้องเรียนหรือโรงเรียน สามารถปฏิบัติตามกฎและความตั้งใจได้

7.2 การมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเอง (Take responsibility for their own behaviors) ประกอบด้วย การระบุถึงพฤติกรรมของตนเอง และการยอมรับรางวัลและผลที่ตามมาของพฤติกรรม

7.3 การมีวินัย (Be self-disciplined) ประกอบด้วย การรู้และปฏิบัติตามกฎของตนเอง กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2541, หน้า 7) ได้กำหนดทักษะชีวิตที่พึงประสงค์ของคนไทย ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขมี 9 ประการ ได้แก่

1. การรู้จักและเข้าใจตนเอง

1.1 การรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเอง

1.2 การเข้าใจความต้องการและความรู้สึกของตนเอง

1.3 การเข้าใจศักยภาพจุดดีจุดด้อยของตนเอง

1.4 การรู้จักเลือกสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับตน

1.5 การรู้จักใช้ความสามารถของตนเองให้เป็นประโยชน์ รู้จักปลุกใจตนเอง

1.6 ความภาคภูมิใจ มั่นใจตนเอง

1.7 การมีสติ รู้ตัว และควบคุมตนเองได้

2. การรู้จักแสวงหาข้อมูล ความรู้

2.1 การใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ตลอดเวลา

2.2 การรู้จักใช้เหตุผลหรือดุลยพินิจในการตัดสินใจในความน่าเชื่อถือของข้อมูล

2.3 การรู้จักนำความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์

3. การรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักตัดสินใจ

3.1 คิดได้คล่อง คิดได้เร็ว มีปฏิภาณ

3.2 คิดได้กว้าง มีความหลากหลาย

3.3 คิดได้ละเอียด ลึกซึ้ง

3.4 คิดได้ไกล มีวิสัยทัศน์

3.5 คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีจินตนาการแปลกใหม่

3.6 คิดอย่างมีเหตุผล

3.7 คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ จำแนกแจกแจงได้

3.8 คิดสังเคราะห์ คิดรวบยอด สรุปประเด็นสำคัญได้

3.9 ตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างรอบคอบ มีระบบ มีขั้นตอน มีเหตุผล และข้อมูล

ประกอบชัดเจน

4. การสื่อสาร และการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

4.1 การรู้จักแสดงออกด้วยคำพูด กิริยาท่าทาง และการกระทำที่เหมาะสมกับบุคคล

และกาลเทศะ

4.2 การทำให้ผู้อื่นเข้าใจความรู้สึก และความต้องการของตนเองได้

4.3 การเข้าใจความต้องการ และความรู้สึกของผู้อื่น

4.4 การรู้จักช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจผู้อื่น

4.5 การรู้จักโน้มน้าว ชักจูงผู้อื่น

4.6 การรู้จักผูกมิตร สร้างจิตสัมพันธ์

4.7 การรู้จักประนีประนอม ต่อรอง และขจัดข้อขัดแย้ง

4.8 การรู้จักเป็นผู้นำ และผู้ตามให้เหมาะสมกับกรณี

5. การวางแผน และการจัดการ

5.1 การรู้จักวางเป้าหมาย และวางแผนการเรียน การทำการบ้าน การใช้เวลาในชีวิตประจำวันระยะสั้นแต่ละวัน แต่ละเดือนได้

5.2 การรู้จักคิดถึงอนาคต มีเป้าหมาย และรู้จักวางแผนชีวิต การเรียน การทำงาน ในระยะยาวได้

5.3 การรู้จักลำดับขั้นตอนการทำงาน และมีการเตรียมตัวเพื่อทำภารกิจต่าง ๆ

- 5.4 การรู้จักควบคุมตัวเองให้ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และมีการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้น
- 5.5 การรู้จักใช้เวลา และทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เงินทอง ข้าวของให้เป็นประโยชน์
- 5.6 การรู้จักยืดหยุ่นปรับเปลี่ยน และวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานที่เปลี่ยนแปลงได้
6. การทำงานเป็นทีม
- 6.1 การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในภารกิจที่ได้รับมอบหมาย
- 6.2 การมีความสามัคคี ให้ความร่วมมือแก่หมู่คณะ
- 6.3 การยอมรับเข้าใจ และให้อภัยซึ่งกันและกัน
- 6.4 มีความยุติธรรม ไม่เอาเปรียบ ไม่เห็นแก่ตัว
- 6.5 เคารพมติของกลุ่ม กฎเกณฑ์ และระเบียบทางสังคม
7. การปรับตัว
- 7.1 รู้จักสังเกต และเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
- 7.2 รู้จักปรับความคิด และความรู้สึกเพื่อลดความเครียดเมื่อเผชิญสถานการณ์แปลกใหม่ ขอมรับการเปลี่ยนแปลง
- 7.3 รู้จักมารยาท และสามารถปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบุคคลสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
8. การมีวิสัยทัศน์
- 8.1 ตั้งตัวต่อการยอมรับรู้ข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ
- 8.2 มีจินตนาการรู้จักคาดการณ์ล่วงหน้าอยู่เสมอ ๆ
- 8.3 ชอบคบหาสมาคมกับผู้รู้ และชอบหาประสบการณ์ใหม่
9. ความกล้าเสี่ยง
- 9.1 รู้สึกสนุกสนาน และทำท่ายสิ่งที่จะเผชิญสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ
- 9.2 สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ได้
- 9.3 กล้าทดสอบหรือพิสูจน์ข้อสงสัย โดยมีการหยังเชิง ทดลอง ก่อนปฏิบัติจริง
- 9.4 กล้าตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ ก่อนคนอื่น

เทพ สงวนกิตติพันธ์ (2545) ได้กล่าวถึงทักษะชีวิตว่าองค์ประกอบ 3 ประการ ที่ส่งผลให้มนุษย์หรือบุคคลสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และนำมาซึ่งความสำเร็จ ได้แก่

1. ทักษะชีวิตทางด้านร่างกาย หมายถึง บุคคลควรมีความรู้ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญกับการรู้จักตนเอง การปฏิบัติตนเองให้เป็นผู้มีความสุขกายและสุขภาพจิตที่ดี ตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพของตน

2. ทักษะชีวิตด้านสังคม หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับบทบาทของชีวิต การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การแสดงออกที่เหมาะสม ทักษะการสนทนาในสังคม การปฏิบัติตนที่ดีต่อครอบครัวและสังคม

3. ทักษะชีวิตด้านจิตใจ หมายถึง บุคคลควรมีความรู้ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง การปรับพฤติกรรมตนเอง การตัดสินใจที่ดี การสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเอง การจัดทุกข์และการสร้างสุข

กาญจนา คงสวัสดิ์ (2551) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนมี 4 ด้าน ได้แก่

1. ทักษะด้านอารมณ์ คนที่มีทักษะทางอารมณ์ที่ดี คือ คนที่รู้จักและเท่าทันอารมณ์ตัวเอง จัดการกับอารมณ์ของตัวเองได้ เกิดขึ้นได้จากความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยและการมีอารมณ์มั่นคง

2. ทักษะด้านความคิด เป็นการรู้จักใช้เหตุและผล โดยรู้สาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น ผลย่อมมาจากเหตุและการกระทำ จุดประสงค์ของทักษะด้านนี้ คือ การพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมมนุษย์

3. ทักษะด้านจิตใจ เป็นการควบคุมนึกคิดจิตใจให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความรัก ความมีเมตตา กรุณา ความเป็นมิตร ความมีน้ำใจ ความมีสัมมาคารวะ ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น ความกตัญญู ความเพียรพยายาม และความซื่อสัตย์สุจริต

4. ทักษะด้านการกระทำ เป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความรำคาญ ไม่สร้างความเดือดร้อน ไม่สร้างความลำบากให้แก่ตนเองและสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเป็นประโยชน์ต่อสังคม เน้นความสุจริตทางกายและวาจา

มันทรา ธรรมบุศย์ (2551) กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มีอยู่ 2 ด้าน คือ ทักษะทั่วไป (Generic skills) กับทักษะวิชาชีพ (Profession skills) ทักษะทั่วไปเป็นทักษะที่มนุษย์ต้องใช้ทุกวันเพื่อการมีชีวิตอยู่แต่ ทักษะวิชาชีพเป็นทักษะที่มนุษย์จำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการหาเลี้ยงชีพ ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรู้มีทักษะและความเชี่ยวชาญในสาขาที่จะออกไปประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จในอาชีพ (Life skills for vocational success) มีหลายทักษะ แต่องค์ประกอบของทักษะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ทักษะทางสังคม (Social skills) แบ่งเป็น 6 ทักษะ ได้แก่

- 1.1 ทักษะในการติดต่อสื่อสาร (Communication skills)
- 1.2 ทักษะการจัดการกับความโกรธ (Anger management)
- 1.3 การจัดการกับความขัดแย้ง (Conflict resolution)
- 1.4 การผูกมิตร (Make friends)
- 1.5 การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Get along with co-workers)
- 1.6 ทักษะการใช้เวลาว่าง (Leisure skills)
2. ทักษะการตัดสินใจ (Decision-making skills) และการแก้ปัญหา (Solving problem)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

 1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
 2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
 3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด
 4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ตารางที่ 2-3 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังจำแนกรายชั้นปีตามองค์ประกอบทักษะชีวิตระดับชั้นมัธยมศึกษา

องค์ประกอบทักษะชีวิต 4 องค์ประกอบ				
ชั้น	การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	การจัดการกับอารมณ์และความเครียด	การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
ม. 4	- มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ - ปฏิบัติตนตามทิศทางที่กำหนด	- มีหลักคิดที่เป็นระบบ	- รู้เท่าทันอาการทางกายที่เกิดจากอารมณ์และความเครียด - รู้จักการแสดงออกทางอารมณ์และคลายความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสม	- สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น - หลากหลายรวมถึงคนที่มีความเชื่อบนพื้นฐานแตกต่างกัน - รู้จักเลือกคบคน

ตารางที่ 2-3 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังจำแนกรายชั้นปีตามองค์ประกอบทักษะชีวิตระดับชั้นมัธยมศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบทักษะชีวิต 4 องค์ประกอบ				
ชั้น	การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	การจัดการกับอารมณ์และความเครียด	การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น
ม. 5	- ปรับปรุงทิศทางการดำเนินชีวิตให้มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	- มีความยืดหยุ่นทางความคิดไม่ยึดติดกับทางเลือกเดิมที่คุ้นเคย	- รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น - ปรับอารมณ์ความรู้สึกในสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	- วางตัวและกำหนดท่าทีได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ - มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่และผู้ใหญ่รอบตัว
ม. 6	- ประเมินและสร้างข้อสรุปจากผลการกระทำ ประสบการณ์ การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา การสร้างสรรค์งาน การทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ที่ดีของผู้อื่น บันทึกเป็นบทเรียนในชีวิตของตนเอง และเป็นแนวทางการใช้ทักษะชีวิตในอนาคต			- ให้คำปรึกษาผู้อื่นได้

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 12)

องค์ประกอบของทักษะชีวิต สามารถแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ด้าน (มงคล อุดมชัยพัฒนากิจ, 2557) ดังนี้

1. องค์ประกอบชีวิตด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) หมายถึง การรู้จักใช้ เหตุ และ ผล โดยรู้สาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น ผลย่อมมาจากเหตุ เมื่ออยากได้ผลของการกระทำออกมาดี เป็นที่พึงประสงค์แก่ทั้งของตนเอง และส่วนรวมก็ควรคิดกระทำ เหตุที่จะทำให้เกิดผลที่ดีเพื่อจุดประสงค์ที่จะพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมมนุษย์

1.1 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาทางเลือกต่าง ๆ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก และสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

1.2 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

2. องค์ประกอบชีวิตด้านจิตพิสัย (Affective domain) หมายถึง การฝึกฝนควบคุมความรู้สึกนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใส่สภาวะในคามดีงาม ซึ่งประกอบด้วยคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความรัก ความเมตตา ความกรุณา ความเป็นมิตร ความมีน้ำใจ ความมีสัมมาคารวะ ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น ความกตัญญู ความเพียรพยายาม และความสัตย์สุจริต

2.1 ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รู้จัก และความเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดีข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เรารู้ตัวเองเวลาเผชิญกับความเครียดหรือสถานการณ์ต่าง ๆ และทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

2.2 ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สติปัญญา ฯลฯ ช่วยให้เราสามารถยอมรับบุคคลอื่นที่ต่างจากเรา เกิดการช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ด้อยกว่าหรือได้รับความเดือดร้อน เช่น ผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดเชื่อเฮดส์

3. องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain) หมายถึง การฝึกฝนตนเองให้มีทักษะด้านวินัยให้ตนเอง เพื่อควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความรำคาญ ไม่สร้างความเดือดร้อน ไม่สร้างความยากลำบากให้แก่ตนเองและสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเป็นประโยชน์ต่อสังคม เน้นความสุจริตทางกายและวาจา

3.1 ทักษะการตัดสินใจ (Decision making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ เช่น ถ้าบุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนเองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพหรือความปลอดภัยในชีวิต โดยประเมินทางเลือก และผลที่ได้จากการตัดสินใจ เลือกทางที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะมีผลต่อการมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกาย และจิตใจ

3.2 ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบ ไม่เกิดความเครียดทางกาย และจิตใจ จนอาจลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้

3.3 ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทาง เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การแสดงความ

ต้องการ การแสดงความชื่นชม การขอร้อง การเจรจาต่อรอง การตัดเตือน การช่วยเหลือ และการปฏิเสธ เป็นต้น

3.4 ทักษะการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว

3.5 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีจัดการกับอารมณ์โกรธ และความเศร้าโศก ที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสม

3.6 ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด เพื่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และไม่เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สำคัญ ประกอบด้วย ทักษะในการติดต่อสื่อสาร ทักษะการจัดการกับอารมณ์โกรธ ทักษะการจัดการความขัดแย้ง ทักษะการผูกมิตร ทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการคิดวิเคราะห์หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะการแสดงจุดยืน ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ ทักษะการประกอบอาชีพ ทักษะการดูแลสุขภาพและร่างกาย ทักษะการจัดการกับความรู้สึก ทักษะการจัดการความเครียด ทักษะการปฏิเสธและต่อรอง ทักษะการเห็นอกเห็นใจ ทักษะการทำงานเป็นทีม และการให้ความร่วมมือ ทักษะการยอมรับความแตกต่าง ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการใช้ประโยชน์ ทักษะการเลือกดำเนินชีวิตที่ดี และทักษะการรับผิดชอบในตนเอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) เพราะทำให้เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้เท่าทันภาวะอารมณ์ รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์ รู้วิธีผ่อนคลาย รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งกำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไว้ 4 องค์ประกอบ คือ

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ความถนัดความสามารถ รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีรายละเอียดของตัวชี้วัดในแต่ละพฤติกรรมทักษะชีวิต ดังนี้

- 1.1 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1.1.1 วิเคราะห์ความถนัด ความสามารถของตนเองได้
 - 1.1.2 วิเคราะห์ลักษณะส่วนตัวตน อุปนิสัย และค่านิยมของตนเองได้
- 1.2 รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1.2.1 วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้
 - 1.2.2 กำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม
- 1.3 กำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1.3.1 ยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ได้อย่างมีเหตุผล
- 1.4 มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1.4.1 สะท้อนมุมมองที่ดีของตนเองและผู้อื่นได้
- 1.5 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1.5.1 แสดงความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นได้
 - 1.5.2 นำเสนอคุณลักษณะที่ดีมีคุณค่าของตนเองและผู้อื่นได้
- 1.6 มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1.6.1 แสดงความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถ ความดีของตนเองและผู้อื่น
 - 1.6.2 แสดงความสามารถและความดีงามที่ตนเองภาคภูมิใจให้ผู้อื่นรับรู้ได้
- 1.7 มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1.7.1 กล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองด้วยความมั่นใจ
 - 1.7.2 ยอมรับในความคิด ความรู้สึกและการกระทำที่ดีของผู้อื่น
- 1.8 เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1.8.1 เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย
 - 1.8.2 ปฏิบัติตามสิทธิของตนเอง
- 1.9 มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1.9.1 กำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จที่ตนเองคาดหวังได้
 - 1.9.2 กำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จที่ตนเองคาดหวังได้

2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัว ด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือก และตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดของตัวชี้วัดในแต่ละพฤติกรรมทักษะชีวิต ดังนี้

2.1 เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

2.1.1 วิเคราะห์ประโยชน์และคุณค่าของข้อมูลข่าวสาร เลือกใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างภูมิความรู้และการตัดสินใจเมื่อเผชิญสถานการณ์รอบตัว

2.2 ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

2.2.1 ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้อง

2.2.2 ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญด้วยทางเลือกที่เหมาะสมและไม่เกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

2.3 แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

2.3.1 แก้ปัญหาเมื่อเผชิญสถานการณ์วิกฤตอย่างไตร่ตรองตามขั้นตอนหลักการแก้ปัญหา

2.3.2 วิเคราะห์ผลกระทบและหาทางป้องกันหรือแก้ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

2.3.3 วางตัวและกำหนดท่าทีที่เหมาะสมกับสถานการณ์

2.4 มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

2.4.1 สร้างสรรค์ผลงานและแสดงพฤติกรรมได้เป็นที่ยอมรับ

2.5 มองโลกในแง่ดี ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

2.5.1 บอกสิ่งที่มองเห็นหรือมุมมองด้านดีในบรรยากาศหรือสภาพเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาได้

2.5.2 มีความยืดหยุ่นทางความคิด

2.6 มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

2.6.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น

2.7 ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตของตนเอง ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

2.7.1 ประเมินและสรุปผลการกระทำ การตัดสินใจและการแก้ปัญหาในสถานการณ์คล้ายกันจากประสบการณ์ที่ดีของตนเองและผู้อื่นเป็นบทเรียนชีวิตของตนเอง

3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลียง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี มีรายละเอียดของตัวชี้วัดในแต่ละพฤติกรรมทักษะชีวิต ดังนี้

3.1 ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

3.1.1 สำรวจและประเมินอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเองได้

3.1.2 เลือกวิธีการจัดการหรือควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสม

3.2 จัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

3.2.1 เลือกวิธีการจัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

3.2.2 ยุติความรุนแรงในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยสันติวิธี

3.3 คลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

3.3.1 มีวิธีการคลายความเครียดที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

3.4 รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

3.4.1 มีวิธีการสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่นได้เหมาะสมกับเหตุการณ์

3.4.2 ปรับความคิด ความรู้สึก อารมณ์ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจ

ก่อให้เกิดความไม่พอใจหรือความเครียด ได้ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและสร้างสรรค์

4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการ ของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมีรายละเอียดในตัวชี้วัดในแต่ละพฤติกรรมทักษะชีวิต ดังนี้

4.1 รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

4.1.1 ปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามขั้นตอนการปฏิเสธ

4.1.2 เตือนเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามขั้นตอนทักษะการเตือน

4.2 กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

4.2.1 กล้าแสดงความคิดเห็นประกอบเหตุผลด้วยวิธีการสื่อสารที่ดี

4.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

4.3.1 ทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยได้อย่างราบรื่น

4.4 มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

4.4.1 อาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

4.5 สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

4.5.1 มีวิธีการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งด้านภาษาพูด ภาษากาย ด้วยความสุภาพและเป็นมิตร

เป็นมิตร

4.6 เคารพกฎกติกาของสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

4.6.1 ปฏิบัติตนตามกฎกติกาของสังคมอย่างเต็มใจทุกสถานการณ์

4.7 ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

4.7.1 ให้คำปรึกษาแนะนำที่ถูกต้องแก่ผู้อื่น และผู้อื่นสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้

สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิตในเรื่องการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่จะช่วยให้ทราบถึงแนวทางในการนำไปใช้ปรับหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกอย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis : CFA) เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ชุดหนึ่งที่เกิดจากตัวแปรแฝงหรือคุณลักษณะแฝงที่เป็นองค์ประกอบร่วม ภายใต้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่

ส่งอิทธิพลต่อตัวแปรสังเกตได้ องค์ประกอบใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อทราบถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยกำหนดเป็น โมเดลองค์ประกอบ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันที่นิยมใช้ในปัจจุบัน แทนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีข้อดีหลายประการ ดังนี้

1. วิธีการวิเคราะห์มีหลากหลายแต่ละวิธีได้ผลการวิเคราะห์ไม่สอดคล้องกัน
2. เทคนิควิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีข้อตกลงเบื้องต้นไม่ตรงตามความเป็นจริง เช่น ตัวแปรสังเกตได้เป็นตัวเป็นผลมาจากองค์ประกอบร่วมทุกตัว ส่วนที่เป็นความคลาดเคลื่อนของตัวแปรไม่สัมพันธ์กัน
3. สเกลองค์ประกอบที่สร้างขึ้นแปลความหมายได้ยาก เนื่องจากสเกลองค์ประกอบเกิดจากการสุ่มตัวแปรที่ไม่น่าจะมียุทธศาสตร์ประกอบร่วมกัน

คุณสมบัติที่เป็นจุดเด่นเทคนิค CFA เมื่อเปรียบเทียบกับเทคนิค EFA

1. ข้อตกลงเบื้องต้นของเทคนิค CFA มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากกว่าเทคนิค EFA ได้แก่ ตัวแปรสังเกตได้เป็นผลโดยตรงมาจากองค์ประกอบร่วม ตัวแปรสังเกตได้เป็นผลโดยตรงมาจากองค์ประกอบเฉพาะ อาจมีความสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบร่วม และความคลาดเคลื่อนของตัวแปรมีความสัมพันธ์กันได้
2. เทคนิค CFA เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีพื้นฐานทฤษฎีรองรับ
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค CFA แปลความหมายได้ง่ายกว่าเทคนิค EFA
4. เทคนิค CFA มีกระบวนการตรวจสอบความตรงที่ชัดเจน
5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค CFA ได้ค่าประมาณพารามิเตอร์และผลการทดสอบนัยสำคัญของพารามิเตอร์

เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีดังนี้

1. เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบร่วมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้
2. เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับแบบแผน และโครงสร้างความสัมพันธ์ของข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี
3. เพื่อสร้างตัวแปรใหม่

ขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นขั้นตอนในการเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์เป็นเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับเทคนิค EFA ในขั้นตอนของการสกัดองค์ประกอบ (Extraction of initial factor) และการหมุนแกน (Rotation) เป็นการทำการวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ แต่ผู้วิจัยต้องทำการกำหนดข้อมูลจำเพาะ และระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดลก่อน แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นขั้นตอนแรกของการเตรียมข้อมูลเมทริกซ์สหสัมพันธ์ หรือเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมกับเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบมี 2 ประเภท คือ แบบอาร์ (R-type) และแบบคิว (Q-type) ก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลต้องกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล และระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันที่สร้างขึ้น ซึ่งต้องมีทฤษฎีและหลักฐานการวิจัยเป็นเครื่องสนับสนุน เมื่อได้โมเดลแล้วจึงนำมากำหนดข้อมูลจำเพาะเพื่อใส่เป็นข้อมูลให้โมเดลลิสเรลทำงาน ดังนี้

1. จำนวนองค์ประกอบรวม
2. ค่าของความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบรวมหรือสมาชิก PH ของโปรแกรมลิสเรล
3. เส้นทางแสดงอิทธิพลระหว่างองค์ประกอบรวม K และตัวแปรสังเกตได้ X หรือค่าสมาชิกในเมทริกซ์ LX ของโปรแกรมลิสเรล
4. ค่าความแปรปรวนระหว่างทอมของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้ X หรือค่าสมาชิกในเมทริกซ์ TD ของโปรแกรมลิสเรล

ขั้นตอนที่ 3 ระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล ที่มีความสำคัญต่อการประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลลิสเรลทุกชนิด ซึ่งการประมาณค่าพารามิเตอร์จะทำได้ก็ต่อเมื่อ โมเดลระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวพอดีในการวิเคราะห์โมเดลที่มีการกำหนดเงื่อนไขบังคับอยู่กับความแตกต่างกันตามโมเดล สามารถทำได้ 2 แบบ คือ

1. การตั้งเงื่อนไขให้พารามิเตอร์เป็นพารามิเตอร์กำหนด
2. การตั้งเงื่อนไขให้เป็นพารามิเตอร์เท่ากัน

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความตรงของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นการตรวจสอบความตรงของโมเดลหรือตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลสมมติฐานสามารถตรวจสอบจากค่าสถิติได้ 6 วิธี คือ

1. ตรวจสอบความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์ของการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Standard error and correlation of estimates) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรลจะให้ค่าประมาณพารามิเตอร์ ด้วยความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสถิติ และสหสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณ
2. สหสัมพันธ์พหุคูณ และสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Multiple correlations and coefficients of determination) สำหรับตัวแปรสังเกตได้แยกทีละตัว และรวมทุกตัว รวมทั้งสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการโครงสร้างด้วยค่าสถิติเหล่านี้ควรมีค่าสูงสุดไม่เกินหนึ่ง และค่าที่สูงแสดงว่าโมเดลมีความตรง
3. ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit measures) ค่าสถิติในกลุ่มนี้ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดลที่เป็นภาพรวมของทั้งโมเดล
4. การวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อน (Analysis of residuals) ประกอบด้วย เมทริกซ์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อนในการเปรียบเทียบความกลมกลืน และคิวพล็อต ซึ่งเป็นกราฟที่มีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
5. ดัชนีคัดแปร โมเดล (Model modification indices) เป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัว มีค่าเท่ากับค่าไค-สแควร์ที่จะลดลง เมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระเพื่อเป็นการปรับ โมเดลให้มีความกลมกลืนดียิ่งขึ้น
6. การทดสอบความแตกต่างของโมเดล เป็นการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรลที่สามารถเปรียบเทียบโมเดลที่กำหนดตั้งแต่สองโมเดลขึ้นไป การหาค่าผลต่างของค่าไค-สแควร์ และผลต่างขององศาอิสระ โดยการเปรียบเทียบผลต่างของค่าไค-สแควร์ กับ ค่าวิกฤตไค-สแควร์ ที่ได้จากการเปิดตารางด้วยค่าผลต่างขององศาอิสระ ถ้าผลต่างของค่าไค-สแควร์สูงกว่าค่าวิกฤต แสดงว่ามีความแตกต่างระหว่างรูปแบบที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับสอง (Second order factor analysis)

การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับสอง เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบจากจุดขององค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับแรก นิยมใช้เมื่อนักวิจัยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับแรกและหมุนแกนแบบมุมแหลม (Oblique rotation) ได้ผลว่ายังมีองค์ประกอบจำนวนมาก และทุกองค์ประกอบต่างมีความสัมพันธ์กัน

สามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นวิธีการที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ชุดหนึ่งที่เกิดจากตัวแปรแฝงหรือคุณลักษณะแฝง ที่เป็นองค์ประกอบร่วม ภายใต้กรอบแนวคิด เชิงทฤษฎี ว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่ส่งอิทธิพลต่อตัวแปรสังเกตได้และองค์ประกอบใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้ทราบถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วันดี โต้คำ (2544) ทำการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งแบบวัดฉบับนี้ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ตามกรอบแนวคิดทักษะชีวิตของกรมสุขภาพจิต คือ ความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างสัมพันธ์ภาพและการสื่อสาร การตัดสินใจและการแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การตระหนักรู้ในตน ความเห็นใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 849 คน ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบเอ็มอีคิว ได้มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 ท่าน พบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทักษะชีวิตอยู่ในช่วง 0.013 - 0.729 และมีค่าความยากตั้งแต่ -2.749 - 7.969 ค่าความเที่ยงตรงของแบบวัดทั้งฉบับมีค่า 0.62 และค่าความเที่ยงตรงในการตรวจให้คะแนนของผู้ตรวจ 3 คน เท่ากับ 0.851 พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 มีค่าดัชนีระดับความกลมกลืน 0.98 ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.84 และค่าความตรงตามสภาพโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.67-0.825 และได้มีการสร้างเกณฑ์ปกติจำแนกตาม เพศ โดยเทียบจากตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์

กมลรัตน์ วัชรินทร์ (2547) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 2) เพื่อศึกษาคุณภาพในเรื่องของอำนาจจำแนกความตรงและความเที่ยงของแบบวัดและ 3) เพื่อสร้างเกณฑ์สำหรับแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1-3 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 680 คน พบว่าแบบวัดทักษะชีวิต จำนวน 84 ข้อ 9 องค์ประกอบ คือ ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพและการสื่อสาร ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด วัดโดยใช้แบบปรนัยเลือกตอบจำนวน 34 ข้อ และด้านการตระหนักรู้ใน

ตนเอง ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม วัดโดยใช้แบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 50 ข้อ ประกอบกับแบบวัดทักษะชีวิตที่สร้างขึ้นนั้นมีค่าอำนาจจำแนก มีความตรงตามทฤษฎี และมีความเที่ยงทั้งฉบับที่ 0.92 ตลอดจนเกณฑ์ปกติของทักษะชีวิต จัดเสนอในรูปคะแนนมาตรฐานในแต่ละองค์ประกอบ และตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์

ขมาพร ศรีอิตยาจิต (2548) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดนครนายก พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตมากที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน การปรับตัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สัมพันธภาพในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคม ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิต โดยผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัวและการสนับสนุนทางสังคม คือ สัมพันธภาพภายในครอบครัวมีค่าเท่ากับ .255 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิต โดยผ่านการปรับตัวมีค่าเท่ากับ .239 และ .150 ตามลำดับ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิต โดยผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัว มีค่าเท่ากับ .137 และ .050 ตามลำดับ

ปัทมา วรรณลักษณ์ (2550) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาคหกรรม ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนตามระดับชั้นเรียน พบว่า นักเรียนส่วนมากมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง คิดเป็นร้อยละ 61.34 มีทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สูงกว่านักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ในขณะที่นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 และปีที่ 2 มีทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์สูงกว่านักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ส่วนทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการจัดการกับความเครียด ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันระหว่างชั้นปี นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีทักษะชีวิตเกือบทุกด้านสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตกลาง ยกเว้นด้านการแก้ไขปัญหาเท่านั้นที่มีทักษะชีวิตไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะผลปฏิบัติสัมพันธ์ของระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคตที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง และลักษณะมุ่งอนาคตกลางของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 เป็นรูปแบบเดียวกัน คือ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 สู่ปีที่ 2 และมีแนวโน้มลดลงในปีที่ 3

สกถ วรเจริญศรี (2550) ทำการศึกษาเกี่ยวกับทักษะชีวิต และการสร้าง โมเดลกลุ่ม ฝึกรอบม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 และปีที่ 2 สังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 จำนวน 1,196 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่สอง เป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นสูง ปีที่ 2 ของวิทยาลัยพณิชยการธนบุรี จำนวน 24 คน สุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มฝึกรอบมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกรอบมใด ๆ พบว่า 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบทักษะด้านสังคม องค์ประกอบทักษะด้านความคิด และองค์ประกอบทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์ มีค่าความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถวัดองค์ประกอบของทักษะชีวิตได้ 2) โมเดลกลุ่มฝึกรอบมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นยุติการฝึกรอบม มีการประยุกต์ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา ตลอดทั้งเทคนิคทางจิตวิทยาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต 3) ทักษะชีวิตโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มฝึกรอบม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มฝึกรอบมมีผลให้ทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และ 4) ทักษะชีวิตโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มฝึกรอบม และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิสิตา อังกุล (2552) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามวัดทักษะชีวิต การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านเหตุผล ที่มีค่าความเชื่อมั่น .947, .833, .890, .875 และ .846 ตามลำดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามเอคนาม (MR) และตัวแปรตามพหุนาม (MMR) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอคนามระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตมีค่า .620 และมี

ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายร่วมกันได้ร้อยละ 38.4 สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนามมีค่าวิลคส์แลมบ์ดา (Λ) .579 และสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการปรับตัว และด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า .517, .497, .423, .468 และ .427 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียน การมองโลกในแง่ดี และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตรายด้าน พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี และสภาพแวดล้อมทางการเรียน ส่วนปัจจัยการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่หรือผู้ปกครองส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการแสวงหาความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุกิจ โปธิศิริกุล (2553) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา และเพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้าง ตัวบ่งชี้การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2552 จำนวน 300 คน พบว่า 1) ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร องค์ประกอบทักษะด้านการตัดสินใจ และองค์ประกอบทักษะด้านการเลือกดำเนินชีวิต ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบหลักได้รับการพัฒนาผ่านตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบย่อยทั้งหมด 6 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การมีพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิต 21 ตัวบ่งชี้เหลือ 3 องค์ประกอบหลัก 17 ตัวบ่งชี้ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการพัฒนาตัวบ่งชี้การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้ค่าไค-แอสควร์ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้วทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

มนัสนันท์ รอดเชื้อจิน (2554) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม

ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 450 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดทักษะชีวิต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.52 ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่าโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($X^2 = 727.39$, $df = 680$, $p = .10$) โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดความเครียด ตามลำดับ

วารินทร์ พินเฟื่องฟู (2557) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม 12 แห่ง จำนวน 1,800 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามองค์ประกอบทักษะชีวิตเก็บข้อมูล โดยใช้เทคนิคบุ๊กเลตเมทริกซ์ (Booklet Matrix Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) และสถิติของวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (Lisrel version 9.10) พบว่า องค์ประกอบทักษะชีวิต มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการคิด ทักษะทางจิตใจ ทักษะทางการกระทำ และทักษะทางสังคม โดยผลการวิจัยดังกล่าว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงด้วยค่าสถิติประจำโมเดล คือ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) = 145.96, ค่าองศาความเป็นอิสระ (df) = 75, ค่าความน่าจะเป็น (p -value) = 0.00000, ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยของส่วนเหลือคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) = 0.023, ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) = 0.99, ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) = 0.98, ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเชิงสัมพัทธ์ (CFI) = 0.99, ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) = 0.36, และค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) = 1,312.31

ธิปไตย โสถถิวรรณ (2561) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความไม่แปรเปลี่ยนโมเดลคุณภาพชีวิตการทำงานของครูกรุงเทพและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของครูกรุงเทพและปริมณฑล จำแนกตามเพศและระดับชั้นที่

สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือครูจำนวน 800 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ และทำการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของการวัด ด้วยสถิติการวิเคราะห์หากลุ่มพหุ (Multigroup analysis) พบว่า 1) โมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของครูระหว่างเพศชายและเพศหญิง มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล และมีความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์น้ำหนักองค์ประกอบ (loading) และ 2) โมเดลการวัดของโมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของครูระหว่างสอนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล แต่มีความแปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์น้ำหนักองค์ประกอบ (loading)

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Melinda (1981) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตในการเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมในชั้นเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2 ในชุมชนเมืองจำนวน 22 คน โปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตมีวัตถุประสงค์ เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวในห้องเรียน ลดพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน และการเพิ่มการพูดที่เหมาะสม (Approving Statement) ตลอดจนลดการพูดที่ไม่เหมาะสม (Non Approving Statement) มีเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม (Assertiveness Training) การเล่นบทบาทสมมติและให้ข้อมูลย้อนกลับ (Role play video feedback) พบว่า นักเรียนสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมก่อกวนชั้นเรียนได้ แต่ไม่สนับสนุนในด้านการพูดที่เหมาะสม ตลอดจนลดการพูดที่ไม่เหมาะสม

Sue (1991) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือในการวัดทักษะชีวิตสำหรับกลุ่มประชากรปกติ โดยแบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication / Human Relation Skills) ทักษะด้านการดูแลสุขภาพและร่างกาย (Physical Fitness / Health Maintenance Skills) ทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Problem Solving / Decision Making Skills) และทักษะด้านการพัฒนาเอกลักษณ์และจุดมุ่งหมายในชีวิต (Identity Development / Purpose in Life Skills) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับปริญญาตรีที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปีจำนวน 718 คน

Kay (1998) ได้ศึกษาการออกแบบหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยม กลุ่มเป้าหมายของการศึกษาเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่อาศัยอยู่ในเมือง แบ่งเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ เกรด 10 เกรด 11 และเกรด 12 มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อออกแบบหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กนักเรียน ประกอบด้วย ทักษะชีวิตในด้าน

ต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะการสร้างการตัดสินใจ ทักษะการติดต่อสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหา

Liesel (2000) ได้ศึกษาโปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต (บริบทของชาวแอฟริกัน) มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างโปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตที่ช่วยในการจัดการชีวิตของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะชีวิตประกอบด้วย การยอมรับตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การเพิ่มแรงจูงใจ การมองโลกในแง่ดี และการรู้จักอดทน โปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตนั้น พัฒนามาจากพื้นฐานทฤษฎีการบำบัดของเหตุผลและพฤติกรรม ตลอดจนแนวคิดด้านความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองเพิ่มขึ้นหลังจากการเข้ารับการทดลอง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Edversden (2001) ได้ศึกษาความรู้ด้านทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในเขตเมืองและเขตนอกเมืองในออสเตรเลีย มีวัตถุประสงค์ เพื่อวัดระดับความรู้ด้านทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาทั้งในเขตเมืองและนอกเมือง พบว่า นักเรียนทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองมีความรู้ด้านทักษะชีวิตอยู่ในระดับต่ำ และเพศไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้ด้านทักษะชีวิต

Elizabeth (2001) ได้ศึกษาผลกระทบของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่น โปรแกรมของการพัฒนาทักษะชีวิตประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการค้นหาการสนับสนุนทางสังคม มีวัตถุประสงค์ เพื่อการสอนให้วัยรุ่นรู้จักการควบคุมตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเองเกี่ยวกับการสร้างการตัดสินใจที่ดีในอนาคต พบว่า วัยรุ่นมีทักษะชีวิตที่ดีขึ้นหลังจากการเข้ารับ โปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิต

Zollinger Saywell and Muegge (2003) ได้ศึกษาผลของหลักสูตรการฝึกทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่สูบบุหรี่ในประเทศอินเดีย มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินการป้องกันการสูบบุหรี่ โดยมีโรงเรียนเป็นพื้นฐานและ โปรแกรมควบคุม ทำการประเมินผลของหลักสูตรการฝึกทักษะชีวิตต่อนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาในด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถในการสร้างการตัดสินใจที่ดีในการดำเนินชีวิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล จำนวน 1,598 คน

Slicker et., al (2005) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นตอนปลายในประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยมิชิแกน จำนวน 660 คน แบ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ 68.2 และเพศชายร้อยละ 22.7 มีค่าเฉลี่ย อายุ 17.9 ปี โดยการสำรวจการรับรู้ในพฤติกรรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และการรับรู้ของทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร

ระหว่างบุคคล ด้านการตัดสินใจ ด้านการดูแลสุขภาพ และด้านการพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง พบว่า การพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ในระดับสูง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่าการศึกษารอบองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาองค์ประกอบทักษะชีวิตหลักทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ในแต่ละด้านจะต้องมีการศึกษาและพัฒนาองค์ประกอบชีวิตย่อยและตัวบ่งชี้ต่าง ๆ จากการศึกษาที่ยังตอกย้ำว่า ทักษะชีวิตมีผลต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนทั้งสิ้น ผลทางบวกควรได้รับการปลูกฝังสั่งสอนในทางที่ดี ในทางตรงกันข้ามนักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไม่ถูกไม่ควรในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พบเจอ ถ้านักเรียนไม่มีทักษะชีวิต ดังนั้นในการศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตนั้นควรศึกษาถึงพฤติกรรมที่เกิดจากการมีทักษะชีวิตเป็นสำคัญ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์แบบพหุกลุ่ม จำแนกตามเพศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี เพื่อตรวจสอบ โมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปของโมเดล แต่ค่าพารามิเตอร์มีการเปลี่ยนแปลง ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระกันทั้ง 2 กลุ่ม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำการศึกษาเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งหมด 9,055 คน ประกอบด้วย ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3,140 คน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3,112 คน และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,803 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17, 2561)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2561 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้แนวคิดของ แฮร์ (Hair, J. et al, 2010) ซึ่งเสนอว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ต้องมีอย่างน้อย 20 เท่าของตัวแปร การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 27 ตัวแปร ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจึงเป็น 540 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ใน 4 ด้าน คือ

1) ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย รู้จักความถนัดความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีความภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และมีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ

2) ทักษะการคิดวิเคราะห์หาคัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ และประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตของตนเอง

3) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ประกอบด้วย ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม คลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ และรู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น

4) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วย รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิธีประชาธิปไตย มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก เคารพกฎกติกาของสังคม และให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้

ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของ Likert (1976 อ้างถึง Best & Kahn, 1993, pp. 244-247)

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมโดยรวมและรายองค์ประกอบของแบบสอบถามใช้ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ (สุกิจ โพธิ์ศิริกุล, 2553, หน้า 117)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามลำดับดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามทักษะชีวิตของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี
2. ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎี จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับทักษะชีวิต เพื่อให้ทราบแนวความคิด ความหมายและองค์ประกอบ ต่าง ๆ ของทักษะชีวิต ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี
3. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการทักษะชีวิตจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตามพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัด จำแนกตามองค์ประกอบ ทักษะชีวิต ระดับมัธยมศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและ ผู้อื่น ด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านทักษะการจัดการกับอารมณ์และ ความเครียด และด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
4. เขียนข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติและตามแผนการเขียนข้อคำถามวัดทักษะชีวิต ให้ มีความครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามเชิงปฏิบัติการและเป็นไปตามแผนการเขียนข้อคำถาม ของแบบสอบถามทักษะชีวิตระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยสร้างตามองค์ประกอบทักษะชีวิต ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดชนิดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ
5. ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยวิธีหาค่าดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้

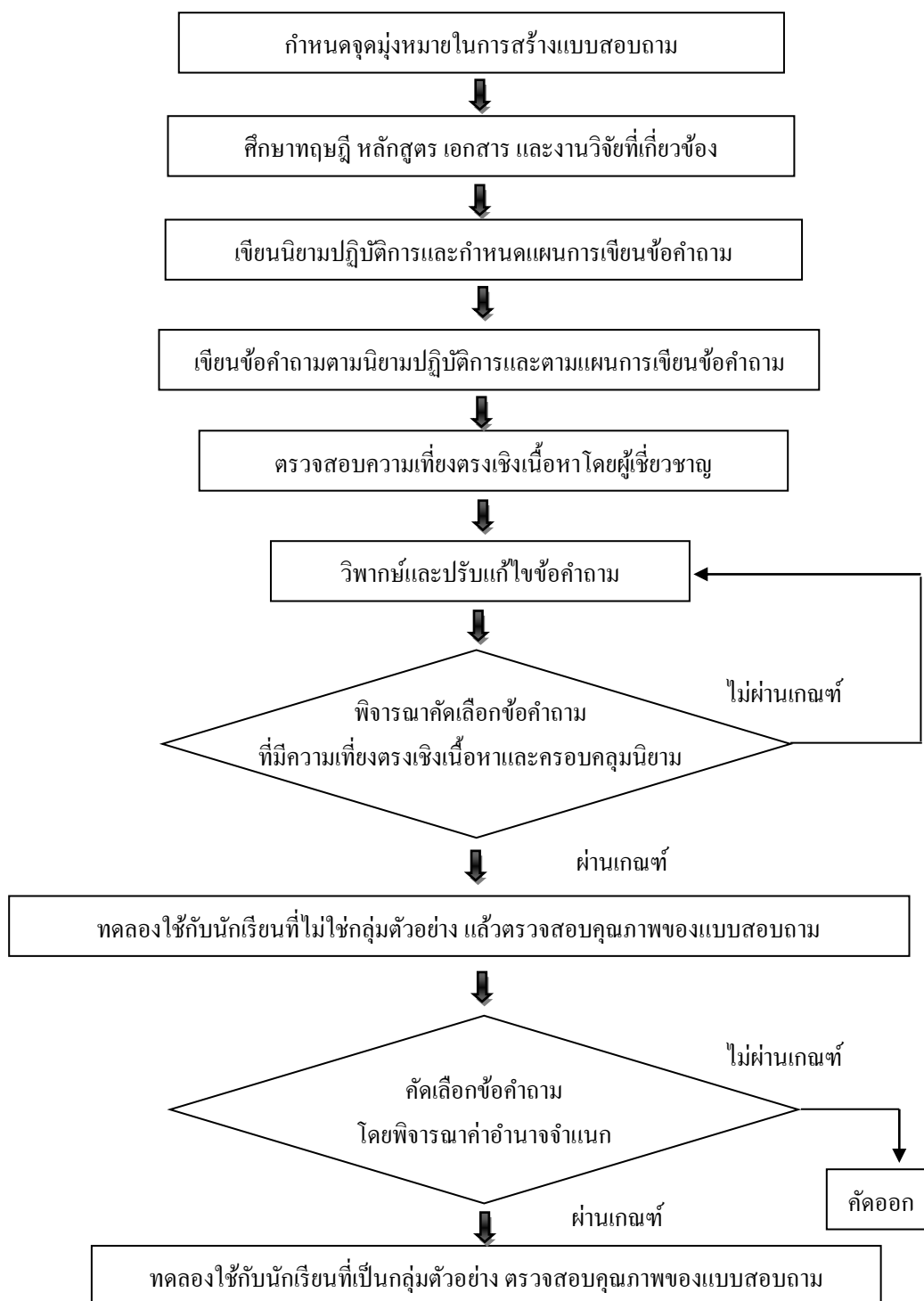
เกณฑ์การผ่าน IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ได้แก่ (1) มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา (2) เคยดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้อำนวยการสถานศึกษา (3) วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ขึ้นไป และ (4) วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) ขึ้นไป

นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถาม พบว่าข้อคำถาม (item) ในแบบสอบถามมีค่า IOC ผ่านตามเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้น ๆ มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้

6. ทดลองใช้ (Try out) นำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาทดลองใช้กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ

7. นำแบบสอบถามที่ค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) หรือสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เป็นค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้จากสูตรครอนบาช (Cronbach) พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สามารถนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและมีความสมบูรณ์ไปใช้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 3-1 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากภาควิชาวิจัย วัตถุประสงค์และสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี จำนวน 23 สถานศึกษา โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 540 คน
2. ประสานงานกับครูประจำชั้น ครูผู้ช่วยประจำชั้น หรือ ครูประจำวิชา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 เพื่อนัดหมายวันที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ พร้อมตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จนครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกชุด
4. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis : CFA) ของแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรม Lisrel 8.72 ในการตรวจสอบและหาขนาดขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบที่มีต่อตัวแปรทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี 2) ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี

ความหมายและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์

ตัวแปรสังเกตได้

AM1	หมายถึง รู้จักความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง
AM2	หมายถึง รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง
AM3	หมายถึง ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น
AM4	หมายถึง มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก
AM5	หมายถึง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
AM6	หมายถึง มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น
AM7	หมายถึง มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น
AM8	หมายถึง เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น
AM9	หมายถึง มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ
BM1	หมายถึง เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่

เปลี่ยนแปลง

BM2	หมายถึง ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ
BM3	หมายถึง แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ
BM4	หมายถึง มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
BM5	หมายถึง มองโลกในแง่ดี
BM6	หมายถึง มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์
BM7	หมายถึง ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตของตนเอง

CM1	หมายถึง ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง
CM2	หมายถึง จัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม
CM3	หมายถึง คลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์
CM4	หมายถึง รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น
DM1	หมายถึง รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง
DM2	หมายถึง กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์
DM3	หมายถึง ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย
DM4	หมายถึง มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น
DM5	หมายถึง สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก
DM6	หมายถึง เคารพกฎกติกาของสังคม
DM7	หมายถึง ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้

ตัวแปรแฝง

Selfest	หมายถึง ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง
Decide	หมายถึง ทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
Strain	หมายถึง ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด
Relate	หมายถึง ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
LifeSkill	หมายถึง ทักษะชีวิต

สัญลักษณ์อื่น ๆ

n	หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
p	หมายถึง ค่าความน่าจะเป็นทางสถิติ
df	หมายถึง องศาอิสระ
\bar{X}	หมายถึง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
S	หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Chi-Square	หมายถึง ค่าสถิติไค-สแควร์
GFI	หมายถึง ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
CFI	หมายถึง ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ
AGFI	หมายถึง ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว
RMSEA	หมายถึง ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า
R ²	หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-SQUARE)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 617 คน ที่ใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทัศนคติของนักเรียน ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ขนาดโรงเรียน สาขาที่เรียน รายละเอียดดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปร เพศ ระดับชั้น ขนาดโรงเรียน และสาขาที่เรียน

ตัวแปร	จำนวน (617)	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	378	61.26
ชาย	239	38.74
2. ระดับชั้น		
มัธยมศึกษาปีที่ 4	222	35.98
มัธยมศึกษาปีที่ 5	174	28.20
มัธยมศึกษาปีที่ 6	221	35.82
3. ขนาดโรงเรียน		
ขนาดเล็ก (1-499 คน)	61	9.89
ขนาดกลาง (500-1,499 คน)	288	46.68
ขนาดใหญ่ (1,500-2,499 คน)	111	17.99
ขนาดใหญ่พิเศษ (2,500 คนขึ้นไป)	157	25.44
4. สาขาที่เรียน		
วิทย์ – คณิต	405	65.64
ศิลป์คำนวณ (คณิต - อังกฤษ)	98	15.88
ศิลป์ภาษา	72	11.67
อื่นๆ	42	6.81

จากตารางที่ 4-1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิง จำนวน 378 คน คิดเป็นร้อยละ 61.26 และเพศชาย จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 38.74 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 35.98 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 35.82 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 9.89 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 46.68 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 17.99 และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 25.44 เรียนสาขาวิทย์ - คณิต จำนวน 405 คน คิดเป็นร้อยละ 65.64 สาขาศิลป์คำนวณ (คณิต - อังกฤษ) จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 15.88 สาขาศิลป์ภาษา จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 11.67 และสาขาอื่นๆ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 6.81

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 4-2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรสังเกตได้ปัจจัยทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง

ปัจจัยทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง	\bar{X}	S	Sk	Ku
1. รู้จักความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง	4.09	0.63	-0.80	1.61
2. รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง	3.94	0.67	-0.58	0.95
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	4.16	0.61	-0.91	2.05
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	4.03	0.67	-0.81	1.37
5. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	4.13	0.65	-0.93	2.01
6. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น	3.99	0.70	-0.74	1.04
7. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	3.98	0.66	-0.51	0.78
8. เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	4.12	0.67	-0.90	1.55
9. มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินชีวิต	4.21	0.69	-0.96	1.47
รวม	4.07	0.54	-0.90	2.98

จากตารางที่ 4-2 แสดงค่าสถิติของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันทั้งสิ้น 9 ตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองในภาพรวมอยู่

ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07, S=0.54$) โดยที่อันดับแรกคือ มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง
 ความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21, S=0.69$) รองลงมาคือ ขอมรับความแตกต่างระหว่าง
 ตนเองและผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16, S=0.61$) รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นอยู่ใน
 ระดับมาก ($\bar{X}=4.13, S=0.65$) เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12, S=$
 0.67) รู้จักความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09, S=0.63$)
 มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03, S=0.67$) มีความภาคภูมิใจในตนเองและ
 ผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99, S=0.70$) มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่นอยู่ในระดับมาก
 ($\bar{X}=3.98, S=0.66$) และรู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94, S=0.67$)
 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ของตัวแปรสังเกตได้ ปรากฏว่า ส่วนมากตัวแปรมีการแจก
 แจกในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย
 โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -0.96 ถึง -0.51 และเมื่อพิจารณาจากค่าความโด่งของตัวแปรสังเกตได้ มี
 ค่าความโด่งเป็นบวก แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ

ตารางที่ 4-3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง
 (Kurtosis) ของตัวแปรสังเกตได้ปัจจัยทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่าง
 สร้างสรรค์

ปัจจัยทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์	\bar{X}	S	Sk	Ku
1. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทัน สังคมที่เปลี่ยนแปลง	4.03	0.64	-0.52	0.80
2. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผล และรอบคอบ	3.93	0.67	-0.57	0.86
3. แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ	3.96	0.69	-0.65	1.02
4. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.03	0.69	-0.80	1.48
5. มองโลกในแง่ดี	4.15	0.66	-0.87	1.34
6. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็น ประโยชน์	4.03	0.65	-0.75	1.50
7. ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตของตนเอง	4.07	0.67	-0.75	1.10
รวม	4.03	0.58	-0.77	1.95

จากตารางที่ 4-3 แสดงค่าสถิติของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยัน ทั้งสิ้น 7 ตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, $S = 0.58$) โดยที่อันดับแรกคือ มองโลกในแง่ดีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, $S = 0.66$) รองลงมาคือ ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตของตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, $S = 0.67$) เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, $S = 0.64$) มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, $S = 0.69$) มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, $S = 0.65$) แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, $S = 0.69$) และตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, $S = 0.67$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ของตัวแปรสังเกตได้ ปรากฏว่า ส่วนมากตัวแปรมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -0.87 ถึง -0.52 และเมื่อพิจารณาจากค่าความโด่งของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าความโด่งเป็นบวก แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงเป็น โค้งปกติ

ตารางที่ 4-4 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรสังเกตได้ปัจจัยทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด

ปัจจัยทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด	\bar{X}	S	Sk	Ku
1. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง	4.09	0.65	-0.77	1.31
2. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ	4.03	0.65	-0.79	1.52
3. แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ	4.05	0.68	-0.80	1.26
4. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.14	0.64	-0.94	1.75
รวม	4.08	0.58	-1.00	2.59

จากตารางที่ 4-4 แสดงค่าสถิติของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยัน ทั้งสิ้น 4 ตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $S = 0.58$) โดยที่อันดับแรกคือ จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, $S = 0.64$) รองลงมาคือ เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทัน

สังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09, S = 0.65$) แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05, S = 0.68$) และตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03, S = 0.65$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ของตัวแปรสังเกตได้ ปรากฏว่า ส่วนมากตัวแปรมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -0.94 ถึง -0.77 และเมื่อพิจารณาจากค่าความโด่งของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าความโด่งเป็นบวก แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงเป็น โคนิ่งปกติ

ตารางที่ 4-5 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรสังเกตได้ปัจจัยทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ปัจจัยทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	\bar{X}	S	Sk	Ku
1. รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง	4.30	0.59	-0.81	0.62
2. กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์	4.12	0.61	-0.59	0.54
3. ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย	4.14	0.61	-0.70	1.05
4. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	4.04	0.67	-0.41	-0.31
5. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก	4.15	0.64	-0.67	0.90
6. เคารพกฎกติกาของสังคม	4.19	0.64	-0.85	1.34
7. ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้	4.27	0.66	-0.65	-0.03
รวม	4.17	0.54	-0.68	0.69

จากตารางที่ 4-5 แสดงค่าสถิติของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันทั้งสิ้น 7 ตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17, S = 0.54$) โดยที่อันดับแรก คือ รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30, S = 0.59$) รองลงมาให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27, S = 0.66$) เคารพกฎกติกาของสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19, S = 0.64$) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15, S = 0.64$) ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14, S = 0.61$) กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก

($\bar{X} = 4.12, S = 0.61$) และมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04, S = 0.67$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ของตัวแปรสังเกตได้ ปรากฏว่า ส่วนมากตัวแปรมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -0.81 ถึง -0.41 และเมื่อพิจารณาจากค่าความโด่งของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าความโด่งค่อนข้างไปทางบวก แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงเป็นโค้งกว่าปกติเล็กน้อย

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี

การวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่ต้องการศึกษาคือ ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี วัดจากตัวแปรแฝง 4 ด้าน คือ ด้านทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด และด้านทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น นำทักษะชีวิตของนักเรียนทั้งสี่ด้านมาตรวจสอบความเป็นไปได้ในการวิเคราะห์หองค์ประกอบ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ควรมีทิศทางเดียวกันและมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4-6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง

	AM1	AM2	AM3	AM4	AM5	AM6	AM7	AM8	AM9
AM1	1								
AM2	.699**	1							
AM3	.563**	.617**	1						
AM4	.545**	.640**	.716**	1					
AM5	.557**	.626**	.694**	.775**	1				
AM6	.638**	.715**	.588**	.595**	.675**	1			
AM7	.638**	.748**	.631**	.654**	.681**	.778**	1		
AM8	.513**	.561**	.591**	.598**	.632**	.599**	.670**	1	
AM9	.518**	.573**	.548**	.522**	.606**	.618**	.600**	.583**	1

*p < .05

จากตารางที่ 4-6 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้อยู่ในช่วง 0.513 ถึง 0.778

ตารางที่ 4-7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในทักษะการคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

	BM1	BM2	BM3	BM4	BM5	BM6	BM7
BM1	1						
BM2	.739**	1					
BM3	.728**	.796**	1				
BM4	.734**	.751**	.794**	1			
BM5	.608**	.597**	.606**	.654**	1		
BM6	.703**	.694**	.702**	.750**	.667**	1	
BM7	.702**	.677**	.717**	.723**	.685**	.772**	1

*p < .05

จากตารางที่ 4-7 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทักษะการคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้อยู่ในช่วง 0.597 ถึง 0.796

ตารางที่ 4-8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด

	CM1	CM2	CM3	CM4
CM1	1			
CM2	.772**	1		
CM3	.655**	.721**	1	
CM4	.655**	.704**	.738**	1

*p < .05

จากตารางที่ 4-8 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทักษะการจัดการ
อารมณ์และความเครียด พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในช่วง 0.655 ถึง 0.772

ตารางที่ 4-9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในทักษะการสร้างสัมพันธภาพ
ที่ดีกับผู้อื่น

	DM1	DM2	DM3	DM4	DM5	DM6	DM7
DM1	1						
DM2	.693**	1					
DM3	.686**	.794**	1				
DM4	.626**	.711**	.735**	1			
DM5	.659**	.702**	.725**	.731**	1		
DM6	.622**	.698**	.701**	.611**	.718**	1	
DM7	.602**	.619**	.630**	.529**	.686**	.742**	1

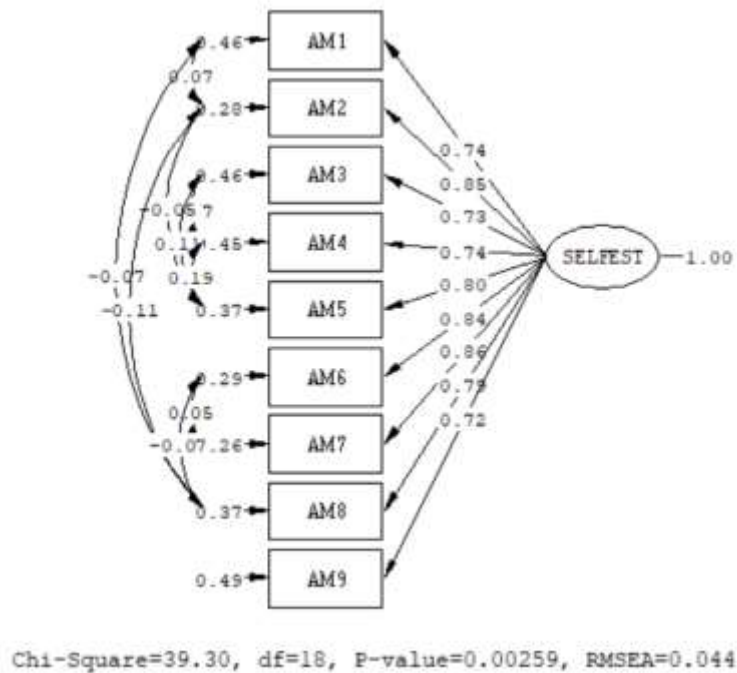
* p < .05

จากตารางที่ 4-9 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทักษะการสร้าง
สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์
ของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้
ในช่วง 0.529 ถึง 0.794

ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 4-10 ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งทักษะการตระหนักรู้และเห็น
คุณค่าในตนเอง

องค์ประกอบทักษะการตระหนักรู้และ เห็นคุณค่าในตนเอง	สัญลักษณ์	สปส องค์ประกอบ (β)	SE	t	R ²
องค์ประกอบทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง					
1. รู้จักความถนัด ความสามารถและ บุคลิกภาพของตนเอง	AM1	.74	.023	20.58	0.54
2. รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง	AM2	.85	.023	25.41	0.72
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่าง ตนเองและผู้อื่น	AM3	.73	.022	20.72	0.54
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	AM4	.74	.024	21.12	0.55
5. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและ ผู้อื่น	AM5	.80	.022	23.21	0.63
6. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น	AM6	.84	.023	25.08	0.71
7. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	AM7	.86	.022	26.29	0.74
8. เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	AM8	.79	.023	22.57	0.63
9. มีทักษะในการกำหนดเป้าหมาย และทิศทางสู่ความสำเร็จ	AM9	.72	.025	20.16	0.51

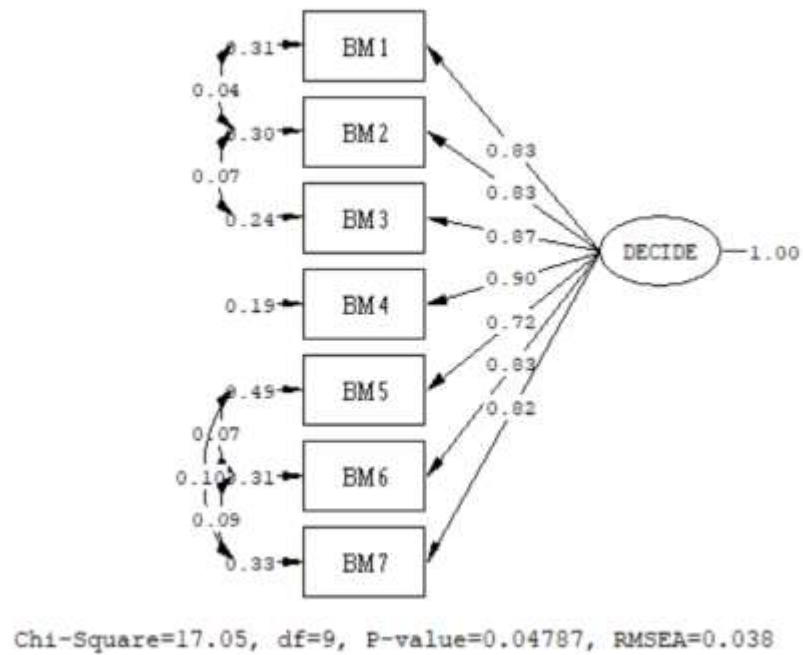

ภาพที่ 4-1 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านทักษะการตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเอง

จากตารางที่ 4-10 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 39.30; $p=0.00259$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 18 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.044 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยด้านทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองทั้ง 9 ข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.72 ถึง 0.86

ตารางที่ 4-11 ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ
แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์	สัญลักษณ์	สปส องค์ประกอบ (β)	SE	t	R ²
องค์ประกอบทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์					
1. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่าง ไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่ เปลี่ยนแปลง	BM1	.83	.021	25.00	0.69
2. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ	BM2	.83	.023	24.83	0.70
3. แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้ อย่างเป็นระบบ	BM3	.87	.022	26.88	0.76
4. มีจินตนาการและความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	BM4	.90	.022	28.25	0.81
5. มองโลกในแง่ดี	BM5	.72	.024	19.99	0.51
6. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและ ใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์	BM6	.83	.022	24.70	0.69
7. ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียน ชีวิตของตนเอง	BM7	.82	.023	24.20	0.67

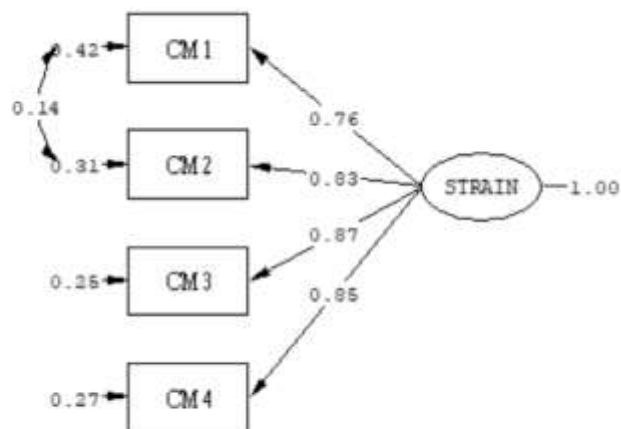

ภาพที่ 4-2 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านการคิดวิเคราะห์
ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

จากตารางที่ 4-11 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 17.05; $p=0.04787$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 9 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ามีค่าเท่ากับ 0.038 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้ง 7 ข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง 0.72 ถึง 0.90

ตารางที่ 4-12 ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสามทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด

องค์ประกอบทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง	สัญลักษณ์	สปสองค์ประกอบ (β)	SE	t	R ²
องค์ประกอบทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น					
1. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง	CM1	.76	.023	21.11	0.58
2. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ	CM2	.83	.022	24.05	0.69
3. แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ	CM3	.87	.023	25.71	0.75
4. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	CM4	.85	.022	25.13	0.73

Chi-Square=0.58, df=1, P-value=0.44518, RMSEA=0.000

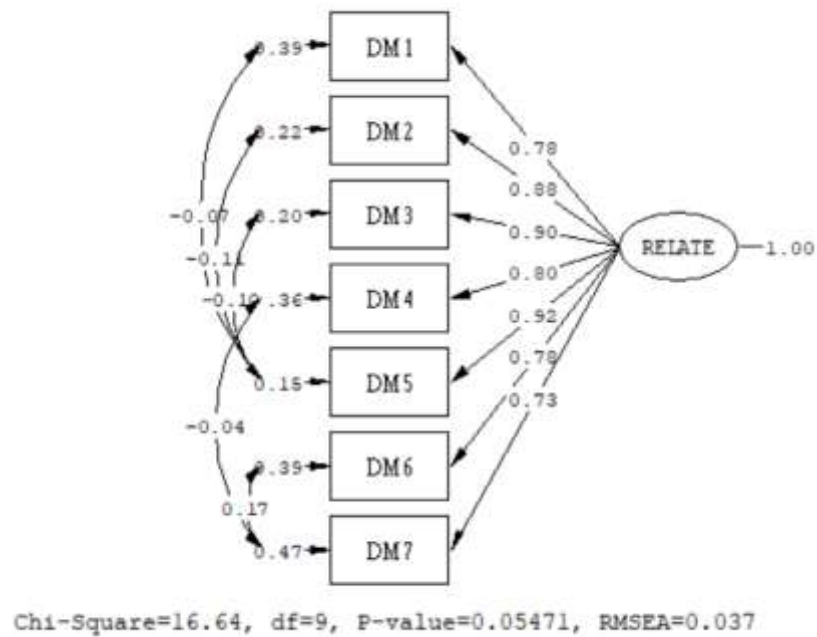
ภาพที่ 4-3 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด

จากตารางที่ 4-12 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณา

ได้จากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 0.58; $p=0.44518$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 1 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยด้านทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียดทั้ง 4 ข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง 0.76 ถึง 0.87

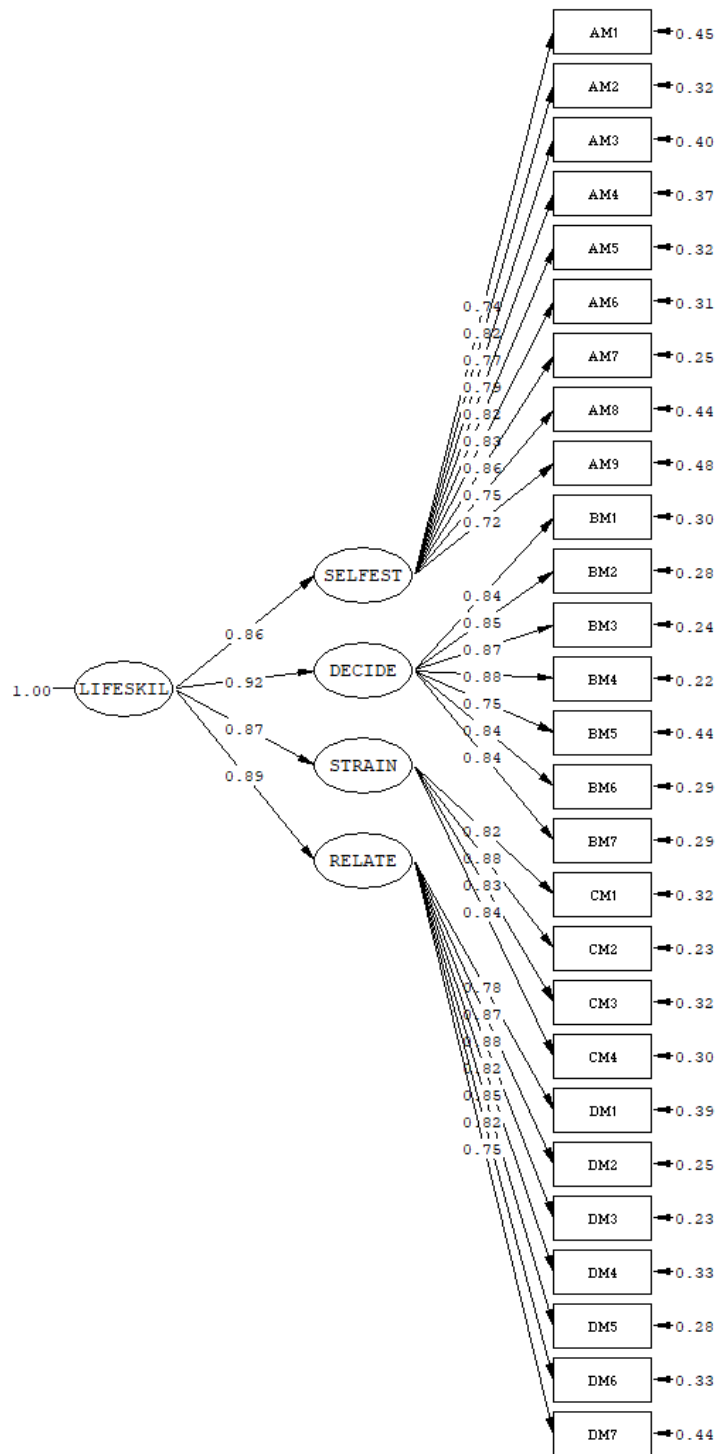
ตารางที่ 4-13 ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสี่องค์ประกอบทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

องค์ประกอบทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	สัญลักษณ์	สปส องค์ประกอบ (β)	SE	t	R ²
องค์ประกอบทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น					
1. รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์ เลี้ยวและรู้จักเตือนเพื่อนให้ หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ ถูกต้อง	DM1	0.78	.020	22.69	0.61
2. กล้าแสดงความคิดเห็นอย่าง สร้างสรรค์	DM2	0.88	.020	27.48	0.78
3. ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถี ประชาธิปไตย	DM3	0.90	0.020	28.04	0.80
4. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	DM4	0.80	0.022	23.86	0.64
5. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วย การสื่อสารเชิงบวก	DM5	0.92	0.021	28.16	0.85
6. เคารพกฎกติกาของสังคม	DM6	0.78	0.022	23.03	0.61
7. ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้	DM7	0.73	0.023	20.75	0.53

ภาพที่ 4-4 โมเดลผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

จากตารางที่ 4-13 แสดงผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบด้านทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 16.64; $p=0.05471$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 9 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า มีค่าเท่ากับ 0.037 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยด้านทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นทั้ง 7 ข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง 0.73 ถึง 0.92

Chi-Square=1567.93, df=320, P-value=0.00000, RMSEA=0.080

ภาพที่ 4-5 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของ 4 องค์ประกอบก่อนปรับ โมเดล

เมื่อพิจารณาดารงที่ 4-10 ถึงตารางที่ 4-13 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของ 4 องค์ประกอบ จำนวนทั้งสิ้น 27 ด้าน ก่อนปรับโมเดล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 540.51; $p=.0000$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 274 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า มีค่าเท่ากับ 0.040 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 27 ข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง 0.72 ถึง 0.88

ตารางที่ 4-14 ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง องค์ประกอบทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ องค์ประกอบทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด และองค์ประกอบทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

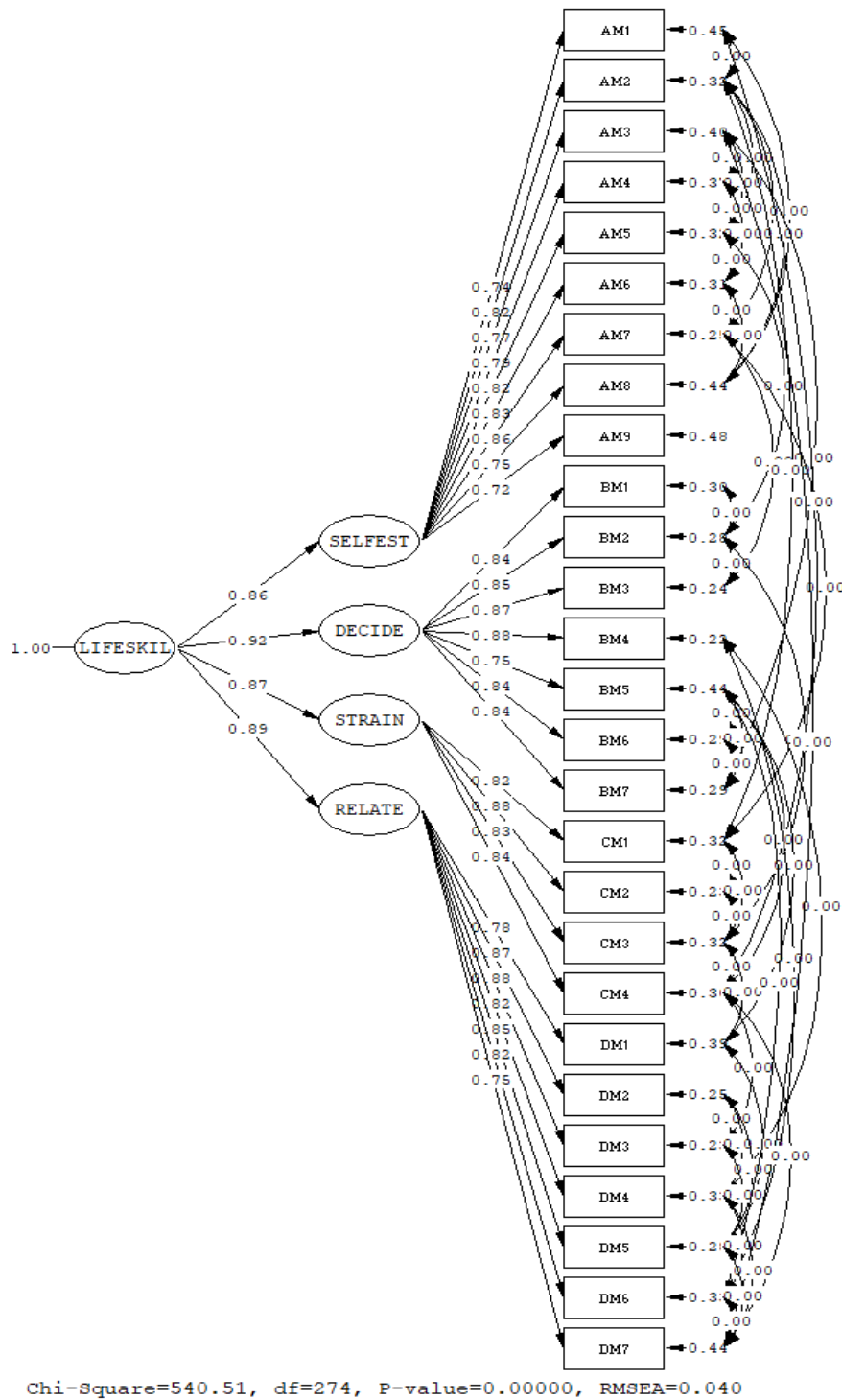
องค์ประกอบทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง	สัญลักษณ์	สปส องค์ประกอบ (β)	SE	t	R ²
องค์ประกอบทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง					
1. รู้จักความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง	AM1	0.74	.012	15.67	0.55
2. รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง	AM2	0.82	.010	13.66	0.69
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	AM3	0.77	.010	16.19	0.56
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	AM4	0.79	.012	15.68	0.57
5. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	AM5	0.82	.010	14.89	0.63
6. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น	AM6	0.83	.011	13.45	0.70
7. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	AM7	0.86	.0087	13.75	0.73
8. เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	AM8	0.75	.011	14.78	0.62
9. มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ	AM9	0.72	0.014	16.33	0.53

ตารางที่ 4-14 (ต่อ)

องค์ประกอบทักษะการตระหนักรู้และ เห็นคุณค่าในตนเอง	สัญลักษณ์	สปส องค์ประกอบ (β)	SE	t	R ²
องค์ประกอบทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์					
1. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่าง ไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่ เปลี่ยนแปลง	BM1	0.84	.0083	14.99	0.70
2. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ	BM2	0.85	.0093	14.67	0.70
3. แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้ อย่างเป็นระบบ	BM3	0.87	.0081	14.15	0.76
4. มีจินตนาการและความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	BM4	0.88	.0073	13.53	0.79
5. มองโลกในแง่ดี	BM5	0.75	.012	16.18	0.54
6. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและ ใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์	BM6	0.84	.0089	15.07	0.68
7. ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียน ชีวิตของตนเอง	BM7	0.84	.0094	15.08	0.69
องค์ประกอบทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด					
1. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่าง ไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่ เปลี่ยนแปลง	CM1	0.82	.012	13.45	0.60
2. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ	CM2	0.88	.011	11.77	0.70
3. แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้ อย่างเป็นระบบ	CM3	0.83	.015	12.92	0.58
4. มีจินตนาการและความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	CM4	0.84	.010	12.28	0.70

ตารางที่ 4-14 (ต่อ)

องค์ประกอบทักษะการตระหนักรู้และ เห็นคุณค่าในตนเอง	สัญลักษณ์	สปส องค์ประกอบ (β)	SE	t	R ²
องค์ประกอบทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น					
1. รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์ เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้ หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ ถูกต้อง	DM1	0.78	.0088	16.09	0.59
2. กล้าแสดงความคิดเห็นอย่าง สร้างสรรค์	DM2	0.87	.0075	11.41	0.77
3. ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถี ประชาธิปไตย	DM3	0.88	.0070	13.53	0.75
4. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	DM4	0.82	.0091	13.32	0.73
5. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วย การสื่อสารเชิงบวก	DM5	0.85	.0084	12.92	0.73
6. เคารพกฎกติกาของสังคม	DM6	0.82	.0090	14.99	0.67
7. ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้	DM7	0.75	.013	15.88	0.54

ภาพที่ 4-6 โมเดลผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของ 4 องค์ประกอบหลังปรับโมเดล

เมื่อพิจารณาดารงที่ 4-14 ผลการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบเชิงยื่นยื่นขององคค์ประกอบ 4 ด้าน จำนวนข้อค้ำถาม 27 ข้อ หลังปรับโมเดล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 540.51; $p=0.0000$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 274 และดัชนีวัดระดับ ความสอดคล้องเปรียบเทียบเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการ ประมาณค่ามีค่าเท่ากับ 0.040 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง ประจักษ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ตามคุณลักษณะตามเพศของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2561 ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้แนวคิดของ แฮร์ (Hair, J. et al, 2010) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ขนาดกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 617 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 378 คน คิดเป็นร้อยละ 61.26 เป็นเพศชาย จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 38.74 เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายปิด เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น มีข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 27 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Lisrel ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ทำการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของ โมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA)

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี มีองค์ประกอบเชิงยืนยันทั้งสิ้น 4 ด้าน จำนวน 27 ข้อ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านทักษะการตระหนักรู้และคุณค่าในตนเอง มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 9 ข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก

คือ มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ รองลงมาคือ ขอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น และรู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเองตามลำดับ ตัวแปรมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (-0.96 ถึง -0.51) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย ค่าความโด่งของตัวแปรสังเกตได้มีค่าเป็นบวก ข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ในช่วง 0.513 ถึง 0.778 อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน ยังพบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ 39.30; $p=0.00259$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 18 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบกับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ามีค่าเท่ากับ 0.044 เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยด้านทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองทั้ง 9 ข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.72 ถึง 0.86

2. ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 ข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ มองโลกในแง่ดีอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตของตนเองอยู่ในระดับมาก เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมาก และตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ตัวแปรมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (-0.87 ถึง -0.52) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย ค่าความโด่งของตัวแปรสังเกตได้มีค่าเป็นบวก ข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ในช่วง 0.597 ถึง 0.796 อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน ยังพบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 17.05; $p=0.04787$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 9 และดัชนีวัดระดับ

ความสอดคล้องเปรียบเทียบเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ามีค่าเท่ากับ 0.038 เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้ง 7 ข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง 0.72 ถึง 0.90

3. ด้านทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 ข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือ จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่าง ไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่าง เป็นระบบอยู่ในระดับมาก และตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบอยู่ ในระดับมาก ตามลำดับ ตัวแปรมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (-0.94 ถึง -0.77) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย ค่าความโด่งของตัวแปรสังเกตได้มีค่าเป็นบวก ข้อมูลของตัวแปร สังเกตได้มีการแจกแจงเป็น โค้งปกติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้มี ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วง 0.655 ถึง 0.772 อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน ยังพบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค- สแควร์ 0.58; $p=0.44518$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 1 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ามีค่าเท่ากับ 0.000 เมื่อ พิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยด้านทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียดทั้ง 4 ข้อ มี น้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง 0.76 ถึง 0.87

4. ด้านทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 ข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง รองลงมาให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่น ได้ เคารพกฎกติกาของสังคม สร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย กล้าแสดง ความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ตามลำดับ ตัวแปรมีการแจกแจงใน ลักษณะเบ้ซ้าย (-0.81 ถึง -0.41) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย ค่าความโด่งของตัว แปรสังเกตได้มีค่าความโด่งค่อนข้างไปทางบวก ข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงเป็น โค้ง ปกติเล็กน้อย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติอยู่ในช่วง 0.529 ถึง 0.794 อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน ยังพบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ 16.64; $p=.05471$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 9 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบกับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า มีค่าเท่ากับ 0.037 เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยด้านทักษะการสร้างสรรค์สัมพันธภาพที่ติดกับผู้อื่นทั้ง 7 ข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง 0.73 ถึง 0.92

สรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี จำนวน 4 องค์ประกอบ จำนวนทั้งสิ้น 27 ข้อ ก่อนปรับโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 540.51; $p=.0000$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 274 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบกับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า มีค่าเท่ากับ 0.040 เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.72 ถึง 0.88 อย่างไรก็ตาม โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองหลังปรับโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 540.51; $p=.0000$ ที่องศาอิสระเท่ากับ 274 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบกับ 1.00 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ามีค่าเท่ากับ 0.040

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบเกี่ยวกับโมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรีที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี พบว่า โมเดลสมมติฐานที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า พิจารณาจากค่า Bartlett's Test of Sphericity และจากค่าดัชนีไกเซอร์-เมเยอร์-ออลกิน (Kaiser-Meyer-Olkin-Measure Sampling Adequacy) มีความเหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมตั้งแต่ .50 ขึ้นไปแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักของชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จังหวัดจันทบุรี มีการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือดำเนินการใด ๆ โดยอาศัยองค์ประกอบหลักเหล่านี้ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวทฤษฎี สามารถอภิปรายผลในแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

1.1 ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เป็นการมีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น และรู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง โรงเรียนมุ่งมั่นที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทย โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการเห็นคุณค่าของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักเรียนจะได้เห็นคุณค่า คุณลักษณะความสามารถ และพฤติกรรมของตัวเอง ถ้านักเรียนมีภาพการมองตนเองในทางบวกก็จะมี การเห็นคุณค่าในตนเองสูงไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Maxwell (1981, pp.7-8) ที่อธิบายถึง ทักษะด้านความรู้ในตนเองและการตระหนักรู้ในตนเอง (self-Knowledge or Self-Awareness Skills) ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์อย่างมหาศาลโดยจะขาดเสียมิได้ เช่น ทักษะประเมินตนเองหรือการค้นหาข้อดีและข้อเสียของตนเองในขอบเขตของชีวิต ทักษะของการเข้าใจแรงงูใจในตนเอง ความปรารถนา ความชอบและการกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของซีฟสมุน รังสยาธร (2551) ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวความภูมิใจในตนเองและภาวะผู้นำของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความภูมิใจในตัวเอง การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความภาคภูมิใจในตนเอง

1.2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตของตนเอง เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ และตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและ

รอบคอบ โรงเรียนมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนที่มีเป้าประสงค์ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และมีวิจารณญาณในการคิด เนื่องจากเด็กวัยรุ่นในปัจจุบันอยู่ในสภาพความเปลี่ยนแปลงและความกดดันจากสภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จึงส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตที่อยู่ในสังคมและครอบครัว เพราะสภาพแวดล้อมปัญหามากมาย การที่เด็กจะอยู่ได้อย่างมีความสุขนั้น ต้องมีแนวทางในการหาทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงตามความต้องการของเด็กวัยรุ่นมากที่สุด เพราะเชื่อว่าถ้าตนเองมีความสามารถในการหาทางเลือกแก้ปัญหาจะทำให้ตนเองมีความสุขได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Hansen (1998, p.489) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เด็กวัยรุ่นตอนต้นและตอนปลายจะให้ความสำคัญกับการคิด ที่ใช้ในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมและมีความต้องการที่จะเรียนรู้การใช้กระบวนการแก้ปัญหา เพื่อหาทางออกที่ดีและเหมาะสมกับตนเอง ซึ่งการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณให้แก่เด็กและวัยรุ่นจะช่วยลดและป้องกันพฤติกรรมทางลบและพฤติกรรมขาดสติยั้งคิดของวัยรุ่น การสร้างทักษะให้เด็กรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการเสริมสร้างให้เด็กรู้จักใช้ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพราะทักษะการคิดจะช่วยให้เด็กรู้จักได้ตรงใคร่ครวญถึงการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบุคคล สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, หน้า 3-8) สำหรับทักษะในการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนคิดว่าการรู้จักวิธีวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาจะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหาและการกำหนดทางเลือกไปสู่การแก้ปัญหาที่เหมาะสม

1.3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด เป็นการมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ และตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ โรงเรียนจึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสุขภาพและสร้างสังคมแห่งสุขภาวะเพื่อให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง อารมณ์แจ่มใสจิตใจเบิกบาน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำให้นักเรียนมีการจัดการอารมณ์และความเครียดได้สำเร็จ ช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการในการจัดการกับความเครียด เป็นพฤติกรรมที่บุคคลพยายามจัดการ

กับสิ่งที่ได้มากระตุ้นให้เกิดภาวะความเครียดโดยตรง โดยการใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการพิจารณาปัญหา การควบคุมอารมณ์ความรู้สึก และการตอบสนองความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รวมถึงรู้จักวิธีการจัดการที่แสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถควบคุมความคิดทางลบเมื่อเกิดปัญหาและรู้วิธีผ่อนคลายสามารถหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจและกายได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ว.วชิรเมธี (2545 อ้างถึงใน วิภาวี วงศ์อนันต์นนท์, 2552) ที่อธิบายไว้ว่า ในทางตรงกันข้ามคนที่มองโลกในแง่ร้าย เป็นบ่อเกิดของความไม่ไว้วางใจ ไม่ใช่เหตุผลมีสายตาและจิตใจคับแคบ มักตำหนิลักษณะของมนุษย์และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นนิสัยที่ไม่ก่อให้เกิดการสร้างหรือการเปลี่ยนแปลงใด ในที่สุดคนที่มองโลกในแง่ร้ายมักเป็นคนล้มเหลวซ้ำซาก ส่วนคนที่มองโลกในทางบวก จะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์จะเลือกมองในด้านดีหรือด้านที่เป็นประโยชน์ สามารถเรียนรู้จากความผิดพลาดปรับตัวเองหรือระบบงาน หรือพยายามทำงานหนักมากขึ้นเพื่อเอาชนะการเปลี่ยนแปลงนี้ และแน่นอนความสำเร็จย่อมยืนคู่กับผู้ที่มองโลกในด้านบวกเสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดา จุติพาณิชย์ขจร (2550, หน้า 92-93) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่าสัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียนส่งผลทางบวกกับความมั่นคงทางอารมณ์ อาจเนื่องมาจากการปรับตัวเลือกแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น บทบาทสถานภาพของตนเองของผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการและไม่ให้กระทบกระเทือนต่อสัมพันธภาพกับผู้อื่น นอกจากนี้การที่นักเรียนมองโลกในแง่ดีจะเป็นแรงผลักดันให้สามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้สำเร็จ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองได้เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากการมองโลกในแง่ดี หมายถึง การรู้จักมองหาแง่ดี แง่งาม แง่ที่เป็นคุณค่า ที่ซ่อนอยู่ในงานปัญหา อุปสรรค เหตุการณ์ ในคำวิจารณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตแต่ละวัน แล้วนำมาปรับปรุงความคิด จิตใจ ตลอดจนพฤติกรรม และการทำงานของตนเองให้ไปในทางที่สร้างสรรค์ต่อการดำเนินชีวิต

1.4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เป็นการมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นในภาพรวม รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง

หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ เคารพกฎกติกาของสังคม สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ จึงเป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว ระหว่างเพื่อน สัมพันธภาพที่ดีมีแนวโน้มให้บุคคลเกิดการตอบสนองต่อกันในทางบวก ทำให้บุคคลมีความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ยอมรับกัน มีความจริงใจต่อกัน สามารถยอมรับสิ่งต่าง ๆ ได้ตามจริง และสามารถทำให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพราะผู้ที่มีความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นมิตร เอาใจใส่ ร่วมมือให้เกียรติ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้สึกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยอมรับซึ่งกันและกัน แสดงให้เห็นถึงความรู้สึก นึกคิด ความปรารถนา รู้จักปฏิเสธ ต่อรอง ขอร้องและขอความช่วยเหลือ โดยมีความเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ นำไปสู่การอยู่ในสังคมร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gazda (1987, p.212) ที่สรุปไว้ว่า ทักษะชีวิตแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบใหญ่ องค์ประกอบแรกที่สำคัญ คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคล และตัวบ่งชี้ที่สำคัญเป็นอันดับแรก คือ การสร้างปฏิสัมพันธ์และความรับผิดชอบต่อกระบวนการกลุ่ม ทั้งนี้เพราะการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในหมู่มวลสมาชิกในกลุ่มหรือในสังคมจะช่วยทำให้มีความเข้าใจกันและใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้นมีความเป็นกันเอง เมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นก็จะเต็มใจช่วยเหลือกันมีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกิจ โปธิศิริกุล (2553, หน้า 161-162) ทักษะด้านความสามารถในการสื่อสารเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่สุด เพราะการใช้ความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลอื่นให้ได้รับความรู้และเข้าใจในสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้นั้น ต้องรู้จักใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ทางวาจา กิริยาท่าทาง การเขียนและการใช้สัญลักษณ์ นอกจากนั้นในการสื่อสารที่ดีมีประสิทธิภาพผู้ส่งสารจะต้องมีความสามารถในการรับฟังผู้อื่นและความสามารถในการตั้งคำถาม ซึ่งความสามารถดังกล่าวเป็นความสามารถในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลข่าวสารหรือข้อมูลระหว่างบุคคล โดยใช้การพูด การเขียน การแสดงท่าทาง หรืออารมณ์ จะต้องมีความชัดเจนตรงประเด็น จึงจะทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ดังนั้นทักษะการติดต่อสื่อสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลทักษะชีวิตการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ระหว่างเพศของนักเรียนที่แตกต่างกันตามแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ศึกษา โดยผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม พบว่า รูปแบบโมเดล (Model from) ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า รูปแบบโมเดล มีความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างกลุ่มเพศที่นำมาเปรียบเทียบทั้ง 2 กลุ่ม คือ เพศหญิงและเพศชายเป็นรูปแบบเดียวกัน คือ เมทริกซ์พารามิเตอร์มีขนาดเมทริกซ์เท่ากัน มีรูปแบบเมทริกซ์และสถานะเมทริกซ์เป็นแบบเดียวกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโมเดลที่สร้างขึ้นนั้นมีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี มีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างเพศของนักเรียนที่แตกต่างกัน แสดงว่า เพศของนักเรียนไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของตัวแปรใน โมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี สามารถใช้โมเดลที่สร้างขึ้นนี้ร่วมกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Bollen (1989, อ้างถึงใน วรรณิ แกมเกตุ, 2540, หน้า 24) ที่ว่าโมเดลจากกลุ่มประชากรสองกลุ่มมีรูปแบบโมเดลไม่แปรเปลี่ยนต่อเมื่อตัวแปรทุกตัวใน โมเดล และ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดล ทั้งสองเป็นแบบเดียวกัน กล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือ เมทริกซ์พารามิเตอร์ของโมเดลทั้งสองเหมือนกัน มีขนาดเมทริกซ์เท่ากัน และสถานะ (Mode) ของพารามิเตอร์ในเมทริกซ์เป็นพารามิเตอร์กำหนดอิสระ และบังคับเหมือนกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีค่าพารามิเตอร์เท่ากันแต่คุณลักษณะความสามารถในการจัดการตนเองระหว่างเพศหญิงและเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang & Michael (2000, p.772) ทำการวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบของคะแนนอัตมโนทัศน์ฉบับภาษาจีน และทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม 2 ชนิด คือ เพศและอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่า ค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วม และค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม ทั้งกลุ่มอายุและกลุ่มเพศ สอดคล้องกับงานวิจัยของปวลัย วรสูต (2547, หน้า 64-67) ได้ทำการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบที่สำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสามัญศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ยืนยันได้ว่าแบบวัดบุคลิกภาพที่ผู้วิจัยสร้างมีความเที่ยงตรงเชิง โครงสร้าง และผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลบุคลิกภาพระหว่างกลุ่มนักเรียนชายกับกลุ่มนักเรียนหญิง และรูปแบบบุคลิกภาพระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีแผนการเรียนต่างกัน พบว่า รูปแบบโมเดลมีความไม่แปรเปลี่ยนทุกกลุ่มโมเดลมีลักษณะเป็นแบบเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจารุณี ยังสุข (2552, หน้า 95-96) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งจำแนกตามเพศและสังกัดสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามเพศและสังกัดของสถานศึกษา พบว่า รูปแบบของโมเดลความสามารถในการจัดการตนเองไม่แปรเปลี่ยนระหว่างผู้เรียนต่างเพศและต่างสังกัดของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีข้อเสนอแนะหลัก 2 ประการคือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะของผลการวิจัยในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำแบบวัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี ไปแปลผลร่วมกับแบบสังเกตแบบสัมภาษณ์และเครื่องมือประเมินแบบอื่น ๆ จะทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการศึกษาสอดคล้องกับความเป็นจริง ถูกต้อง แม่นยำ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขทักษะชีวิตของนักเรียนให้ดีขึ้น

2. ก่อนนำแบบวัดไปใช้กับนักเรียนควรอธิบายคำแนะนำในการทำแบบวัดให้นักเรียนเข้าใจอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เที่ยงตรง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาโมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ซึ่งอาจจะเป็นตัวแทนของประชากรในระดับจังหวัด และทำการวิเคราะห์ทุกกลุ่ม โดยใช้ตัวแปรสังกัดเป็นเกณฑ์สำหรับแบ่งกลุ่ม เพื่อตรวจสอบโครงสร้างของโมเดลอีกครั้งหนึ่งซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

2. การศึกษาโมเดลทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในครั้งต่อไปควรนำตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าไปทำการศึกษาด้วย เช่น ภาวะผู้นำหรือการเป็นผู้นำ และความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น ทำการวิเคราะห์พหุกลุ่ม ซึ่งจะทำได้ข้อค้นพบที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

- กมลพรรณ ชีวพันธ์. (2546). *ความด้อยโอกาสของลูกชนชั้นกลาง*. วันที่ค้นข้อมูล 10 มิถุนายน 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.parent-youth.net>
- กมลรัตน์ วัชรินทร์. (2547). *การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *แนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นปีที่ 10-12)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาคัดพร้าว.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2541). *คู่มือคลายเครียด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทสยามเอ็มแอนด์บีพลับพลึง จำกัด.
- กรมสุขภาพจิต. (2543). *คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต.
- กรมสุขภาพจิต. (2543). *อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2544). *คู่มือการสอนทักษะชีวิตในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. กรุงเทพฯ: ยูเรนัส อิมเมจ กรุป.
- กรมพล ทงธรรมชาติ, ดำรง ฐานที และดำรง ธรรมารักษ์. (2546). *หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- กาญจนา คงสวัสดิ์. (2551). *โรงเรียนของเราให้อะไรกับเด็กอนุบาลบ้าง*. วันที่ค้นข้อมูล 10 มิถุนายน 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.edba.in.th/Kinder/doc/Rongrian-HairAraiKapDek.Pdf>
- จารุณี ชังสุข. (2552). *การศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชีพสุมน รัชชยาธร. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว, ความภาคภูมิใจในตนเอง และภาวะผู้นำของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชวลีพร คัดงาม. (2558). การศึกษาความสามารถการใช้ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษายกระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของนักเรียน โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม ปีการศึกษา 2558. กรุงเทพฯ: โรงเรียนอัสสัมชัญ.
- ดิเรก พรสีมา. (2543). ปฏิรูปการศึกษาอย่างไร. กรุงเทพฯ: ส.รุ่งทิพย์ออฟเซ็ท.
- เทพ สงวนกิตติพันธุ์. (2545). ทักษะชีวิต (Life Skills): เพื่อความสุข และความสำเร็จของชีวิต.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ชนพัชร แก้วปฏิมา. (2547). การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธิดา ฐิติพานิชขางกร. (2550). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟูอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลอิสระ: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิติตา อังกุล. (2552). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2545). ประมวลสาระวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินผลการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปัทมา วรรณลักษณ์. (2550). การพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาคหกรรม ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกันในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการวัดผลศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย. (2547). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินต์ จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). วาทะธรรมเพื่อพัฒนาคน. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

- มงคล อุดมชัยพัฒนากิจ. (2557). *ทักษะชีวิต บุคลิกภาพห้วงค์ประกอบ และบรรยากาศองค์กร ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพในการทำงานของพนักงานในบริษัทเอกชน ในเขต กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.*
- มนัสนันท์ รอดเชื้อจิน. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- มัญจรา ธรรมบุญชัย. (2551). *การเรียนรู้ทักษะชีวิต. วันที่ค้นข้อมูล 10 มิถุนายน 2561, เข้าถึงได้จาก [http://www.chandra.ac.th/teacher/all/mdra/date/pdf/Life-skill 1 L . pdf](http://www.chandra.ac.th/teacher/all/mdra/date/pdf/Life-skill%201%20L.pdf)*
- มูณิธีร์วิทย์เด็ก. (2551). *Life Skills ทักษะคืออะไร. วันที่ค้นข้อมูล 10 มิถุนายน 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.rakdek.or.th>*
- รมณภัทร กตตน์วงศ์กร. (2557). *การศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก (โกมลประเสริฐอุทิศ) สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- วรรณิ แกมเกตุ. (2540). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการใช้ครู: การประยุกต์ใช้โมเดลสมการ โครงสร้างกลุ่มพหุและ โมเดลเอ็มทีเอ็มเอ็ม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและการประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- วันดี ไต่คำ. (2544). *การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- วารินทร์พร พันธุ์องฟู. (2557). *การศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.*
- วิภาวี วงศ์อนันต์นนท์. (2552). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ขมาพร ศรีอิทยาจิต. (2548). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

- สกล วรรณศรี. (2550). *การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้าง โมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น*. คุษณินิพนธ์การศึกษาคุษณินิพนธ์, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (2555). *เข้าใจใส่ใจวัยรุ่น*. วันที่ค้นข้อมูล 10 มิถุนายน 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.factsforlifethai.cf.mahidol.ac.th/teenager/support02.php>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. (2561). *แผนการกลยุทธ์การพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา*. จันทบุรี: ช.ดำรงชัยการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. (2561). *ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. จันทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. (2561). *วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. จันทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. *ข้อมูลโรงเรียน*. วันที่ค้นข้อมูล 7 มิถุนายน 2561, เข้าถึงได้จาก http://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=101717
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2549). *หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)*. กรุงเทพฯ: จุดทอง จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). *รายงาน “การสังเคราะห์รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูต้นแบบ” (ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และพลศึกษา*. กรุงเทพฯ: ฮาซัน พรินด์ิง.
- สุกิจ โพธิ์ศิริกุล. (2553). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. คุษณินิพนธ์ปรัชญา คุษณินิพนธ์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Bandura, A. (1997). *Social Learning Theory*. Engle woods Cliffs. New Jersey: Prentice -Hall.

- Bender, C. J. (2002). *A Life Skills Programme for Learners in the Senior Phase: A Social Work Perspective*. Retrieved January 31, 2006, from <http://www.upetd.up.ac.za/thesis/available/etd-11222002-110633/>
- Best, J., & Kahn, J. V. (1993). *Research in education* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Bollen, K.A. (1989). *Structural Equations with Latent Variables*. New Jerzy: Wliey.
- Botvin, G. J. (2006). *Life Skills Training: Promoting Health and Personal Development*. Princeton Health Press.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper and Collins.
- De Jong, T. (1995). *Proposed General Guidelines for a Life skills Curriculum Framework*. Johannesburg: Centre for Education Policy Development.
- Dworetzky, J. P. (1999). *Psychology* (6th ed.). Western Washington University. Washington: Books/Cole.
- Eccle, J. (1999). The Development of Children Ages 6 to 14. *The Future of Children*. 9(2): 30-34.
- Edversden, T. H. (2001). *Life Skills Knowledge of Rural and Urban High School Freshmen in Illinois*. Retrieved August 15, 2005, from <http://www.umi.com/dissertations/fullcit/3019254>
- Elizabeth, T. T. (2001). *The Impact of the Going for the Goal Program on Life Skills Development in Adolescence*. Retrieved September 15, 2005, from <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit>
- Gazda, G.M., Childres, W.C., & Brook, D.K. (1987). *Foundations of Counseling and Human Services*. New York: Mc Graw Hill.
- Goodship, J. M. (2001). *Life Skills Mastery for Students with Special Needs*. *ERIC Digest & E 469*. Retrieved June 10, 2018, from <http://ericae.netericdebe/ED321502.htm>
- Griffin, K. W.; & Botvin, G. J. (2003). Effectiveness of a Universal Drug Abuse Prevention Approach for Youth at High Risk for Substance Use Initiation. *Preventive Medicine*, 36(1), 1-7.
- Hair Jr., J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. (7th ed.). New York: Pearson Education.

- Jessor, R. (1992). Risk behavior in adolescence: A psychosocial framework for understanding and action. *Developmental Review, 12*, 374–390.
- Jessor, R.; Donovan, E. J.; & Costa, F. M. (1991). *Beyond Adolescence Problem Behavior and Young Adult Development*. New York: Cambridge University Press.
- Kay, G. K. (1998). *American Expedition: A Curriculum Designed to Facilitate Life Skills Development Among High School Students*. Retrieved June 10, 2018, from <http://www.thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp>
- Ladd, G.; & Mize, J. (1983). A Cognitive-Social Learning Model of Social Skill Training. *Psychological Review, 90*, 127-157.
- Liesel, E. (2000). *Guidance and Counseling Programme in Core Life Skills (Afrikaans text)*. *Dissertation Abstracts International*. Retrieved June 10, 2018, from <http://www.thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp>
- Likert, R. (1976). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.
- Luthar, S.; & Zigler, E. (1991). Vulnerability and Comertence: A Review of Research on Resilience in Childhood. *American Journal of Orthopsychiatry, 61*(1), 6-22.
- Mangrulkar, L., Whitman, C. V., & Posner, M. (2001). *Life Skills Approach to Child and Adolescent Health Human Development*. Washington: Education Development Center, Inc.
- Maxwell, R. (1981). *Life After School: A Social skills curriculum*. New York: Pregamon International Library.
- Melinda, C. (1981). *A Study of the Effectiveness of A Structured Life Skills Program in Facilitation Appropriate Classroom Behavior*. New Jersey: Rutgers the State University of New Jersey.
- Neeley, S. J. (2004). *A Model Comprehensive Developmental Guidance and Counseling Program for Texas Public Schools*. Austun: Texas Education Agency.
- Nelson, J. R. (1997). *The Theory and Practice of Counseling* (2th ed.). London: Redwood Books.
- Sharon, J. K.; Sue, M.; & Juliana, R. (2003). Building Life Skills Through After school Participation in Experimental and Cooperative Learning. *Child Study Journal, 33*(3); 74-165.

- Shure, M.B., & Spivack, G. (1980). Interpersonal Problem Solving as a Mediator of Behavioral Adjustment in Preschool and Kindergarten Children. *Journal of Applied Developmental Psychology, 1*, 29-44.
- Slicker, E. K.; & et al. (2005). *The Relationship of Parenting Style to Older Adolescent Life Skills Development in the United States*. Retrieved August 24, 2003, from <http://you.sagepub.com/cgi/content/abstract/13/3/227>
- Sue, B. C. (1991). *Measurement of Life Skills*. University of Montana. Retrieved September 15, 2005, from <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/9211896>
- Tshiwula, J. L. (1995). *The Development and Evaluation of A Preventive Program for Juvenile Delinquency*. University of Port Elizabeth: Unpublished Doctoral Dissertation.
- UNICEF. (2001). *What is the life skill approach? Explore ideas articles, opinions, and research about teaching and learning*. Retrieved June 10, 2018, from <https://www.unicef.org/teacher/teacher/Lifeskill/htm>
- World Health Organization. (1997). Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools. Retrieved June 10, 2018, from <http://www.who.int/iris/handle/10665/63552>
- Zolinger, T. W.; Saywell, R. M.; & Muegge, C. M. (2003). Impact of the Life Skills Training Curriculum on Middle School Students Tobacco Use in Marion Country Indiana 1997-2000. *The Journal of School Health, 79*(9), 46-338.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัย

ที่ ศธ. 6218.8/ว.2428

(สำเนา)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถ.หาดบางแสน ต.แสนสุข

อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

2 ตุลาคม พ.ศ. 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เค้าโครงย่อวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวบุญรัตน์ กองอรรถ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาสาขาวิชา: วิจัย วัตถุประสงค์และสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์พฤติกรรมของทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จังหวัดจันทบุรี” ในความควบคุมดูแลของอาจารย์ ดร.สรพงษ์ เจริญกฤตาวุฒิ ประธานกรรมการ
ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็น
ว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) สฎายุ ชีระวนิชตระกูล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สฎายุ ชีระวนิชตระกูล)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์

โทรศัพท์ 0-3810-2076

โทรสาร 0-3839-3251

ผู้วิจัย 08-3080-3630

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาถึงทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรีเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษาให้นักเรียนมีความคิด และความสามารถในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งรับกับสถานการณ์ต่างๆ

แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ในการวิจัยเท่านั้น และผู้วิจัยจะทำการการวิเคราะห์ ข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อแบบสอบถามและสถานศึกษาทั้งสิ้น ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตอบตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความกรุณามา ณ โอกาสนี้

นางสาวบุญญรัตน์ กองอรรถ

นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัย วัตถุประสงค์และการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. ท่านกำลังศึกษาในระดับชั้นใด

1. มัธยมศึกษาปีที่ 4
 2. มัธยมศึกษาปีที่ 5
 2. มัธยมศึกษาปีที่ 6

3. ขนาดโรงเรียน

- โรงเรียนขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 1 - 499 คน)
 โรงเรียนขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 500 - 1,499 คน)
 โรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 1,500 - 2,499 คน)
 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (จำนวนนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป)

4. สาขาที่เรียน

- วิทยาศาสตร์
 ศิลป์คำนวณ (คณิต-อังกฤษ)
 ศิลป์ภาษา
 อื่นๆ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความเป็นจริงที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยมีคำตอบให้เลือกตอบ ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
00 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพ ของตนเอง	✓				
01 รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง			✓		

ข้อที่	ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	ระดับความคิดเห็น				
		ไม่เห็น	ไม่เห็น	ปานกลาง	เห็น	เห็น
1. ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น						
1.1	รู้จักความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง					
1.2	รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง					
1.3	ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น					
1.4	มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก					
1.5	รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น					
1.6	มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น					
1.7	มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น					
1.8	เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น					
1.9	มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ					
2. ด้านการวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์						
2.1	เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง					
2.2	ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ					
2.3	แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ					
2.4	มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
2.5	มองโลกในแง่ดี					
2.6	มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์					
2.7	ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตของตนเอง					
3. ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด						
3.1	เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง					
3.2	ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ					
3.3	แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ					
3.4	มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					

ข้อที่	ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	ระดับความคิดเห็น				
		ไม่เห็น ด้วย	เห็น ปาน	เห็น ปาน	เห็น ดี	เห็น ดีมาก
4. ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น						
4.1	รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง					
4.2	กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์					
4.3	ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย					
4.4	มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น					
4.5	สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก					
4.6	เคารพกฎกติกาของสังคม					
4.7	ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้					

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค

การตรวจหาค่าความสอดคล้องของเครื่องมือ

ตารางภาคผนวก ค-1 ผลการพิจารณาความสอดคล้องของข้อความทักษะชีวิตของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม	
1	1	1	1	1	1	5	1
2	1	1	1	1	1	5	1
3	1	1	1	1	1	5	1
4	1	1	0	1	1	4	0.80
5	1	1	1	1	1	5	1
6	1	1	1	1	1	5	1
7	1	1	1	1	1	5	1
8	1	1	1	1	1	5	1
9	1	1	1	1	1	5	1
10	1	1	1	1	1	5	1
11	1	1	1	1	1	5	1
12	1	0	1	1	1	4	0.80
13	1	1	1	1	1	5	1
14	1	1	1	1	1	5	1
15	1	1	1	1	1	5	1
16	1	1	1	1	1	5	1
17	1	1	1	1	1	5	1
18	1	1	1	1	1	5	1
19	1	1	1	1	1	5	1
20	1	1	1	1	1	5	1
21	1	1	1	1	1	5	1
22	1	1	1	1	1	5	1
23	1	1	1	1	1	5	1
24	1	1	1	1	1	5	1

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม	
26	1	1	1	1	1	5	1
27	1	1	1	1	1	5	1

ภาคผนวก ง

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ตารางภาคผนวก ง-1 ผลการพิจารณาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของ
ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
1	0.75	16	0.18
2	0.53	17	0.25
3	0.44	18	0.21
4	0.42	19	0.31
5	0.40	20	0.23
6	0.61	21	0.27
7	0.73	22	0.24
8	0.21	23	0.57
9	0.39	24	0.41
10	0.57	26	0.46
11	0.41	27	0.57
12	0.34		
13	0.14		
14	0.42		
15	0.41		

หมายเหตุ : ค่าความเชื่อมั่น = 0.92

ภาคผนวก จ

แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

๑. ชื่อวิทยานิพนธ์

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย) การวิเคราะห์พฤติกรรมของทักษะชีวิตนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ) A MULTIPLE GROUP ANALYSIS OF LIFE SKILLS AMONG UPPER SECONDARY STUDENTS IN CHANTHABURI PROVINCE

๒. ชื่อบิดา นางสาวบุญญรัตน์ กองอรุณ หลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
รหัสประจำตัว ๕๕๗๒๐๕๑๕ สาขาวิชา วิจัย วัตถุประสงค์และสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 ภาคปกติ ภาคพิเศษ

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย:

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณารายละเอียดวิทยานิพนธ์ เรื่องดังกล่าวข้างต้นแล้ว
ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

- ๑) การเคารพในศักดิ์ศรี และสิทธิของมนุษย์ที่ให้เป็นตัวอย่างการวิจัย
- ๒) วิธีการที่เหมาะสมในการได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย (Informed consent) รวมทั้งการปกป้องสิทธิประโยชน์และรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
- ๓) การดำเนินการวิจัยอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ก่อความเสียหายต่อสิ่งมีชีวิตที่ไม่อาจเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มีมติเห็นชอบ ดังนี้

(✓) รับรองโครงการวิจัย

() ไม่รับรอง

๔. วันที่ให้การอนุมัติ: ๒๑ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(ลงชื่อ) สภาฯ อีระฉวีตระกูล
(รองศาสตราจารย์ ดร.สภาฯ อีระฉวีตระกูล)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย